

1.

Szülői szemmel

Újabb ballagás –
ezúttal makulátlan
ünnepelőben –
Kiss Judit írása

2.

Láthatár

Műértelmezés
Hermész nyomában –
Fóris Ferenczi Rita írása

6.

Lélekjelenlét

Két dolgot szeretek:
játszani és megérteni –
Kerekes Edit beszélgetése
Kende B. Hannával, a
gyermekpszichodráma
megteremtőjével

9.

Tanterem

Rovarszemlén – Variációk
hat lábra a sepsiszentgyörgyi
múzeumban

14.

Ballagás – Diákszemmel

Előbb érettségi, aztán jöhet a
nagybetűs Élet –
a gyergyószentmiklósi
Salamon Ernő Gimnázium
végzőseinek véleménye

18.

Lélekjelenlét

Hogyan neveljünk boldog
gyermeket? –
Béczi Csilla írása

21.

Tanterem

Kányádi Sándor
gyermekverseinek
alkalmazása – nemcsak
irodalomórán –
Hegyi Erzsébet írása

22.

Hivatalos

24.

Pályáz(z)atok

7.

Ballagás

Ballagás a Backamadarasi Kis Gergely
Református Gimnáziumban –
Haáz Sándor fotóriportja

11.

Tanterem

Diáksapátok takarítottak
a kolozsvári Házsongárdi temetőben

16.

Portré

Megőrizni a gyermek szemében
a csillogást –
Birta-Székely Noémi beszélgetése Mátyás
Noémi kolozsvári óvónővel

8.

Tanterem

Vissza a gyökerekhez –
hiánypótló hímzéstanítás
Gyergyószentmiklóson –
Balázs Katalin írása

12.

Ballagás – Fotóriport

Pünkösdi óvodaérváró Torockón –
Tóth Orsolya képriportja

20.

Óvoda

Közlekedni tanultak a kolozsvári
óvodások –
Fülöp Zoltán képriportja

Ballagás – diákszemmel, szülői szemmel

2014.
6-7.
SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2014. JÚNIUS–JÚLIUS • 6-7. SZÁM

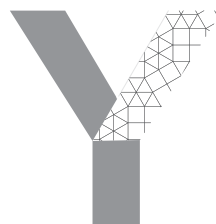
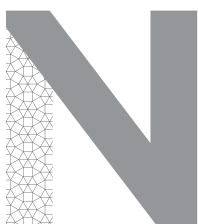

Fotó • Tóth Orsolya

ISSN 2065-9725

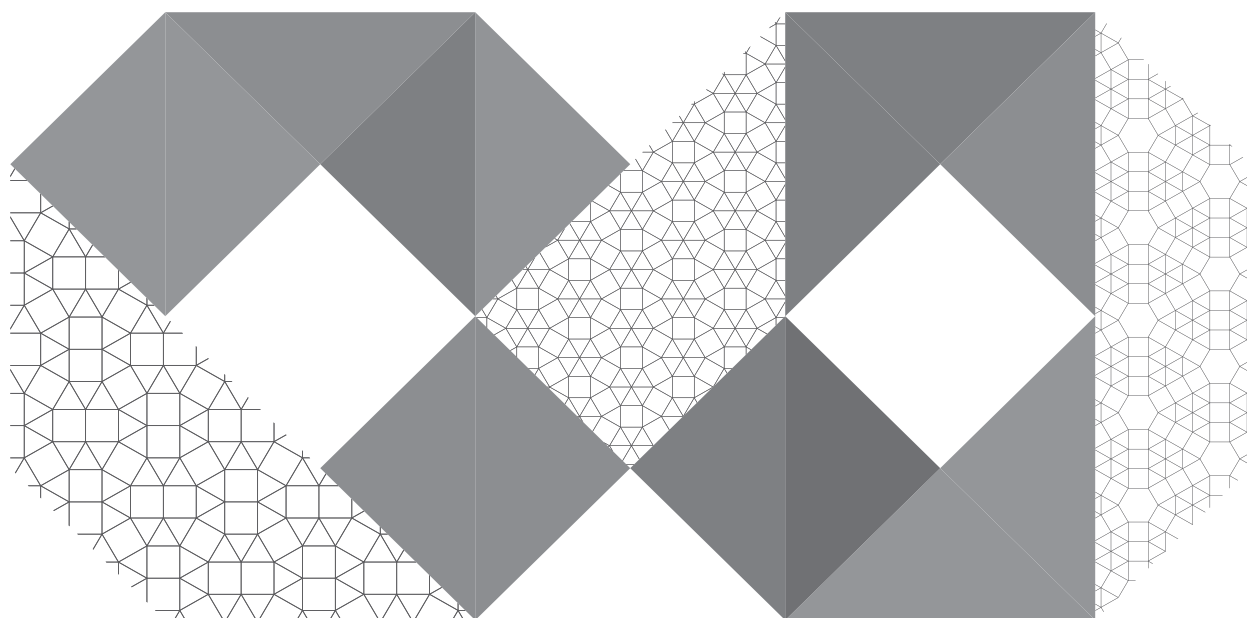

Differenciált oktatás,
felzárkóztatás
és tehetségápolás
a közoktatásban

BOLYAI
NYÁRI
AKADÉMIA
2014

A nevelés egyet jelent
azzal, hogy
SEGÍTSÜNK
A GYERMEKNEK
valóra váltani lehetőségeit!
KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

További információk a **www.rmpsz.ro** és a **www.bnya.rmpsz.ro** oldalon találhatóak.

szervező:

támogató:

médiapartnerek:

hargitanépe

Csiki Hírlap

székelyhírn.ro

krónika

NÉPÚJSÁG

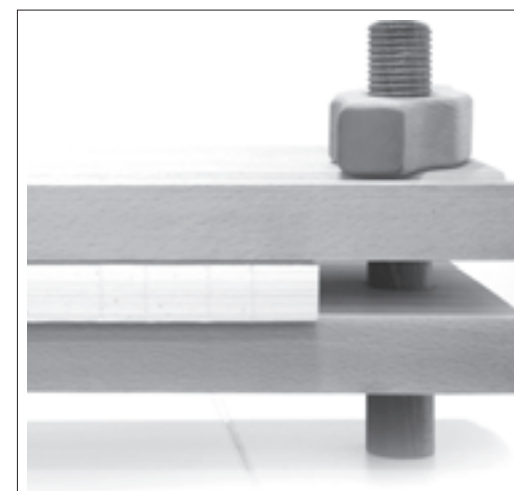
Háromszék

NYUGATI JELEN

ERDELYI HÍRLAP

MAGYAR KÖZOKTATÁS

MAGISZTER

*erdélyi magyar
könyvek egy térben*

I D E A
K Ö N Y V T É R

RO-400193 Kolozsvár • Tordai út 4. szám • 0747 11 22 64 • www.ideakonyvter.ro • facebook.com/ideakonyvter

Kedves pedagógusok, jövődöbeli szerzők!

A Communitas Alapítvány által kiadott *Magyar Közoktatás* együtt szerkesztjük az olvasókkal, sok figyelemfelkeltő, gondolatébresztő írást kapunk pedagógusoktól, szülőktől egyaránt. Továbbra is helyet szeretnénk adni a lap hasábjain a pedagógusok, oktatási szakemberek, szülők és diákok konstruktív véleményének, az oktatást érintő problémák felvázolásának és természetesen a megoldáskeresésnek.

Kérjük, írjanak véleményanyagot a következő témákban:

- **Tantárgyam és diákjaim – sikerélmények és buktatók az oktatásban**
- **Az információátadástól a kreativitásra nevelésig**

Várjuk írásait az mko@communitas.ro e-mail címre.

Eredményes munkát és kitartást kívánunk: *A Magyar Közoktatás szerkesztősége*

www.communitas.ro

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mail címen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük a fenti bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit

Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér

Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia

Felelős kiadó: Lakatos András

Ára 7 lei.

Telefón: 0040-264-44-14-01

e-mail: mko@communitas.ro

Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.

400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

A kiadvány megjelenését az RMDSZ és a Communitas Alapítvány teszi lehetővé.

Újabb ballagás – ezúttal makulátlan ünneplőben

Azt mondja, ballag. És tollászkodik, meghatódva emlékezik, órákig cseveg telefonon, tervezget, hébe-hóba tanul is – ez hatja át a mindennapjait. Készülődik annak rendje és módja szerint, ahogyan a mi generációnk tette tizenkettedik osztály utolsó hónapjaiban. A búcsúzkodási ceremónia minden körítése és eleme ott lebeg ebben a készülődésben, és hozzá kapcsolódó szavak röpködnek hetek-hónapok óta a lakásban. Batty, bankett, bankettruha, fényképezkedés az osztállyal, csoportkép, közös kép a legjobb barátokkal, hogy majd emlékezzenek egymásra. Hosszú selyemszalag, amire pár szavas szöveget írnak az osztálytársak, sőt a tanárok is. Központi szerepet tölt be a nyolcadikos életében a ballagásra való készülődés, úgy tűnik, most inkább van súlya a ceremónia hangsúlyozta változásnak, a volt osztálytársaktól való esetleges elválásnak, mint az ovis vagy a negyedik búcsúzásakor. Hiszen évekkkel ezelőtt már gyakorolták a rituálét: oviskorukban is kaptak battyut, énekeltek, megölelte őket az óvó néni, azzal ballagtak bele vidáman a nyári játszótér porába összekoszolni az ünnepi fehér ingecskét. Aztán ballagtak negyedik osztály végén is, akkor a cukrászda hűvösébe ballagtak bele egy vigaszkrémre, hónuk alatt a jutalomkönyvvel, miután összemaszalták könnyeikkel fehér ingecskéjüket meg a tanító néni csipkés blúzá. Sirt mindenki, és ígérgette, hogy nem, nem, nem felejtik el egymást, hiszen jövőre is ugyanebben az épületben maradnak, és nagyszünetben visszaszaladnak majd a tancihoz. És most ismét ballag. Nem gyerek már, és nem felnőtt még. Azazhogy jaj, de nagyon is gyerek még, és jaj, de felnőttiesen tud gondolkozni már olykor-olykor. Ballag bele most is az ismerős ismeretlenbe ünneplő ruhában, viszi magával az összes eddigi búcsúzás emlékét, e tekintetben gyakorlott ballagó már – és valószínűleg vigyázni fog a fehér blúzára, hogy ezúttal ne maszatolja össze. Viszont szembetűnően gyakorlatlan a vizsgákra való készülődésben, mintha nem abból állt volna eddigi nyolc iskolai éve, hogy felmérő, felmérés, félévi dolgozat, és aztán ismét felmérés, felmérés... Hiszen ezek a

gyakorta ismétlődő aprócska vagy esetenként nagyobb lélegzetű év közbeni megmérettetések is arra hivatottak elméletileg, hogy megtanítsák összpontosítani, hozzászoktassák ahhoz, miként rendszerezze, összegezze mindazt, amit meg kellett tanulnia, és reprodukálnia kell. De most mégis meglepően gyakorlatlannak tűnik, vagy pedig nem méri fel, hogy ez nem csupán egy közönséges felmérő, nem méri fel, hogy most őt nagyon szigorúan felméri, és ha ne adj' isten, nem sikerül a vizsgája, akkor ki tudja, hova kerül, talán beleballag a valóban ismeretlenbe. Ha nem sikerül a vizsga, és más iskolába kerül, akkor viszont elszakad attól a közösségtől, ahol immár nyolc éve annyira jól érzi magát, és ahol pár ritka esettől eltekintve felhőtlenül boldog volt, és akkor ki tudja, mi lesz vele, és akkor majd megnézheti magát, úgyhogy most kell összpontosítani, erőt megfeszíteni, tanulni – ez a

„Ballag össze nem maszatolt ünneplőben, vállán a batty, meghatottan énekel, emlékeiben a korábbi búcsúzások, a csonka gúla és a részleges hasonulás, fejében képletek, definíciófoslányok és hiányok térképe.”

riadt fenyegetés hallatszik a képzeletbeli mutatópálca suhogtatása közben, amelyet a kétségbeesett szülő lenget a gyerek feje fölött, miközben észérvekkel győzködi, aztán könyörgőre fogja: tanulj, tanulj, kérlek, tedd oda magad. A szülőben akaratlanul is felvillannak egyetemi szessziók emlékei, amikor teljesen természetes volt hegy alatt abrakolni, és az a szlogen röpködött a könyvtár olvasótermének hűvös csöndjében, hogy „két nap alatt az isten anyagát is meg lehet tanulni”. De a nyolcadikos ezt nem tudja sajnos (vagy hál' istennek), úgyhogy immel-ámmal oda is ül a lekéhez, pótolni a hézagokat. Gyakorta derül ki ugyanis, hogy alapvető ismeretek helyén fehér foltok éktelenkednek,

amiket pedig valahogy most pótolni kell, betömködni a hézagokat, legalábbis annyira, amennyire lehet. Nemcsak ünneplő ruhában vonulva énekelni és felnőtt bankettruhában megilletődni kell, de gondolatban visszafelé ballagni is. Vissza egészen a hangtanig, a részleges hasonulásig, ami ugye ötödikes tananyag – még térdzoknis korában tanulta –, és amit jaj, de elfelejtett, hiszen annyi minden adódott útközben, ami sokkal érdekesebbnek tűnt. Immel-ámmal odaül, de legyint, ásít, és valahogy látszik a válla tartásán, hogy mindez kényszer számára, szükséges rossz, amin át kell esni, mint a macska a kerítésen. Hogy kamasz, és elkalandozik immár évek óta a figyelme? Hát persze. Hogy túlterhelt és fáradt, napi 7 óra sulis és több óra délutáni tanulás után? Hát persze. Hogy nem tanult meg kellőképpen összpontosítani, szintetizálni, rendszerezni a tananyagot, mert valójában nem is tanítja meg erre a gyereket az oktatási rendszer? Ez is igaz. Hogy lelke mélyén nem érdekli az, amiből most megmérettetik – sem a csonka gúla, sem a névutó és határozószó közti különbség? Sajnos nem érdekli. És akkor jó lenne gondolatban visszafelé ballagni egészen az első iskolásévekig, és onnan gondolatban errefelé araszolva megkeresni, hol is vett el útközben az eredendő kíváncsiság. Ami miatt elemiben még csillogó szemmel vette elő a könyvet, és ami arra ösztönözte, hogy negyedóránként daráljon lelkesen valami olyasmiről, amit épp aznap tudott meg az iskolában. Merthogy a tudásvágyból eredő kíváncsiságnak útközben nyoma vészett, ez bizonyos. Maradt helyette a tanulás mint kényszerhelyzet, a vizsgázó szerep mint ráerőszakolt uniformis. Szóval hát ballag. Kicsit azért mégiscsak kíváncsi, hogy mi is lesz majd ezután. Ballag össze nem maszatolt ünneplőben, vállán a batty, meghatottan énekel, emlékeiben a korábbi búcsúzások, a csonka gúla és a részleges hasonulás, fejében képletek, definíciófoslányok és hiányok térképe.

KISS JUDIT

Műértelmezés Hermész nyomában

A Baróti Szabó Dávid-középiskola adott otthont májusban a középiskolások műértelmező vetélkedőjének, a XIV. Hermészkedőnek. Az első fordulóban a diákok feladatlap alapján pályamunkával neveztek be; ennek elkészítésekor Örkény István írásművészetében, illetve Weöres Sándor költészetében mélyülhettek el. A második forduló írásbeli és csoportos szóbeli vetélkedőből állt. Az alábbiakban olvasható reflexiókat a diákok, tanárok, egyetemi hallgatók és oktatók írták a vetélkedő szakmai koordinátora, Orbán Gyöngyi egyetemi tanár kérdései alapján.

Több nézőpontból vizsgálni a műalkotásokat (diákok véleménye)

– *Mennyiben volt más Örkény István/Weöres Sándor írásművészetével való megismerkedésed a feladatlapok alapján (pályamunka és írásbeli dolgozat) ahhoz képest, amit az iskolában tanultál volna róluk?*

– A Hermészkedő kihívást jelentett számomra, mivel ilyen jellegű versenyen még nem vettem részt. Patek Mária tanárnő útmutatásaival a megadott témakörben búvárkodtam, új ismereteket gyűjtöttem, próbáltam alaposabban megismerni Weöres Sándor életét és munkásságát. A Hermészkedőn szórakoztató feladatokban vehettem részt egyénileg vagy csapatban dolgozva. Különleges élmény volt számomra, hogy diáktársaim véleményét is megismerhettem egy-egy műről. Például az egyik lány elmesélte saját élményeit a versolvasással kapcsolatban, megvitathattuk értelmezéseinket. Bizonyos kérdésekben nagyon eltérő volt a véleményünk, ebből azt is megtapasztalhattuk, hogy egy vers jelentése másképpen csapódik le az olvasók érzelmvilágában. A közös feladatokban csapattársaimnak köszönhetően is más-más képet kaphattam a költőről, és ezen információk összessége többet ért egy iskolai tanóránál vagy egy személyes kutatásnál.

Rab Tímea (Salamon Ernő Elméleti Líceum, Gyergyószentmiklós)

– Az iskolában megismerünk egy író, életének fontosabb eseményeit, életművét. Ezután kezdjük munkáit olvasni, elemezni, megbeszélni. Mindezt csupán olvasóként tesszük. Ám a pályamunka

és az írásbeli dolgozat rábirt engem arra, hogy Örkény helyébe képzeljem magam, megtapasztalhattam, milyen is drámát vagy akár egypercest írni. A feladatok kapcsán olyan közelről megismertem Örkényt, hogy már sok apró információt ki tudok fejteni annak, aki csupán egy-két szót hallott róla.

Fazakas Tímea (Orbán Balázs Elméleti Líceum, Székelykeresztúr)

– A pályamunka, illetve az írásbeli dolgozat megírásához rengeteg kutatómunka szükségeltetett. Iskolai tananyagoknál nem járunk ennyire utána a dolgoknak, nem mélyítjük el ismereteinket. A vetélkedő Örkény István minél több írásának ismeretét igényelte, egy hagyományos magyarórán viszont nem tanuljuk egy szerző összes művét. A különböző tanulmányok olvasása lehetővé tette, hogy lássam, egy kicsiny egyperces novellának is mekkora üzenete van.

András Krisztina (Orbán Balázs Elméleti Líceum, Székelykeresztúr)

– A Hermészkedő során rengeteget tanultam, és ez a tanulás valóban más volt, mint az iskolai. Az Örkénnyel való megismerkedés során sokat kutattam és olvastam: egyperceseket, tanulmányokat és életrajzi adatokat egyaránt. Jobb volt így tanulni, mivel folyamatosan a saját ütemem szerint tudtam dolgozni, a feladatok megoldása előtt volt időm jobban átélni és kidolgozni a szükséges tudnivalókat. A feladatok megoldásához magam kerestem meg azokat az anyagokat, adatokat, amelyek segítettek a pályamunka megírásában. Sokkal érdekesebb és izgalmasabb egy íróval úgy megismerkedni, hogy saját magam olvasok utána, értelmezem a tanulmányokat, jegyzetelek, felfedezem az írásművészetét, mint az, hogy csak egyszerűen ülök az iskolapadban, és hallgatom a műelemzéseket és az író életrajzi adatait.

Demeter Bernadett (Orbán Balázs Elméleti Líceum, Székelykeresztúr)

– A Hermészkedőből az maradt jó tapasztalatként számomra, hogy Örkény István műveinek, kiemelten az egyperces novelláknak és a *Rózsakidállítás* című kisregénynek többszöri elolvasására is jutott idő bőven, miközben a drámáiba is beleolvashattam, és nemcsak a

tantárgyversenyre vagy érettségire kötelezően előírt művekbe. Így behatóbban megismerhettem írásművészetét, jobban megérthettem írói vízióit, korszemléletét és ezek időszerű vonatkozásait. Az író abszurd látásmódjának, groteszk formanyelvének és nemegyszer sötét humorának megfejtése eleinte szokatlan volt, és nehezen ment, míg rá nem jöttem másságának és egyediségének lényegére. Arra, hogy ami első látásra idegen és visszatetsző, abban is lassan-lassan önmagunkra és a minket körülvevő világra ismerhetünk irodalomtörténeti és történelmi távlatokban egyaránt. Ebben segített például a pályamunka feladatai közül a képzeletbeli mélyinterjú Örkénnyel vagy a szerkesztői nyilatkozat megírása az egypercesekhez, vagy éppen az egyperces novellákhoz írt olvasási javaslatok osztálytársaknak, kortárs ifjú olvasóknak.

Az országos döntő írásbeli feladatai közül *A nagy menetelés* című egyperces újraolvasása és értelmezése volt nagy élmény számomra. Egyrészt azért, mert sok más és hasonló előzetes ismeretet, olvasatot mozgósított bennem a különböző Örkény-szövegekről, világ-irodalmi és kulturális ismereteket is beidézve olvasataimba. Másrészt pedig azért, mert a hozzá kapcsolódó kérdések értelmesen tudták irányítani figyelmet a szövegbeli összefüggések és intertextuális kapcsolatok, valamint különböző kultúrák világa közötti viszonylatok meglátása és megragadása felé. Összegezve: több nézőpontból kell megvizsgálnunk az adott műalkotásokat, mint az iskolai tanórákon, ahol legjobb esetben is csak alapismereteket és alapműveltséget van lehetőségünk elsajátítani. A Hermészkedő pedig arra jó, hogy a komplex, többirányú szövegvizsgálat és szövegértés útjait járhatóvá tegye irodalomtörténeti távlatokban is akár.

Ambrus Mózes (Áprily Lajos Főgimnázium, Brassó)

Kilépni a klasszikus leckefelmondás keretei közül (egyetemi hallgatók véleménye)

– *Elképzelhetőnek tartod-e, hogy az irodalomtanításban is meginduljon egy olyan irodalom iránti igény, amely túlmegegy a konvencionális leckefelmondáson? Milyen*

tapasztalatokat szereztél ezzel kapcsolatban a Hermészkedőn?

– Véleményem szerint mindenképpen elindulhatna egy olyan irodalomtanítási tendencia, amely kilépne a klasszikus leckefelmondás keretei közül. Ám ennek elengedhetetlen feltétele, hogy engedjük a gyermekek kreativitását kibontakozni, amelyre remek példa a Hermészkedő is. El kell szakadni a „leadom-feleltetek” módszertől, a Z generáció már teljesen más hozzáállást igényel. Ahogyan számomra a Hermészkedőn is bebizonyosodott, a diákok sokkal szívesebben fektetnek energiát olyan feladatba, amely érdekli őket, és leköti a figyelmüket. A verseny sikeréből kiindulva úgy vélem, ez lehetne a helyes irány az elkövetkezendő évek irodalomtatásában, legyen szó akár kanonikus szövegek, akár kortárs munkák tanításáról, esetleg a kettő párhuzamos szerepeltetéséről.

Bede Emőke (magiszteri hallgató, BBTE)

– Ahhoz, hogy az irodalomtatás túl lépjen a konvencionális leckefelmondáson, szükséges, hogy teret engedjünk a diákok fantáziájának, hogy sajátos szögből közelíthessenek meg egy irodalmi művet – ahogy ezt a Hermészkedő biztosította számukra. Elképzelhetőnek tartom, és támogatni szeretném, hogy ehhez hasonlóan az iskolai irodalomtatás is az egyéni olvasataikra épüljön, hiszen nincs olyan alkotás, amelynek egyetlen elfogadott értelmezése létezne. A vetélkedő során bizonyossá vált, hogy a különböző benyomásokra, ismeretekre alapozva sokszínű interpretációk születhetnek például egy-egy Weöres-egysorosra.

Tóth Imola (egyetemi hallgató, BBTE)

– Szerintem már megindult ez a leckefelmondáson túlmenő igény, nekem legalábbis olyan magyartanáraim voltak, akik igyekeztek a berögzült irodalomtanítási konvenciókon változtatni. A Hermészkedő egyrészt megerősíti ezt a folyamatot, másrészt visszaigazolja eredményességét, és azt tapasztaltam, hogy a diákok nagyon ügyesen és lendületesen tudták a döntőben is mozgósítani azt a tudást, amit a pályamunkák során, egyéni kutakodás alapján sajátítottak el. A szóbeli próba és az egyéni kötetterv pedig hangsúlyossá tette a verseny élményközpontú oldalát – s ez bizonyára növeli a tanulók

és a tanárok elvárásait a hagyományos magyarórákkal szemben.

Codău Annamária (egyetemi hallgató, BBTE)

Felmenteni az irodalmat a tananyagszerep alól (tanárok véleménye)

– Interaktív helyzetbe hozható-e szerezte egy novella vagy egy költemény? Milyen tapasztalatokat szereztél ezzel kapcsolatban a Hermészkedőn?

– Egy jó novellát vagy költeményt nem kell interaktív helyzetbe hozni, önmagában szólítja meg az olvasót. Persze más a helyzet diákolvasók, különösen a 9. osztályosok esetében. A Hermészkedő lehetőséget ad nekik arra, hogy személyes találkozás révén közeledjenek az irodalomhoz, hogy kutakodjanak, hogy célirányosan keresgéljenek a neten, ahol eddig is szörföztek már, tehát otthonosan mozognak. Nem feledhetjük azonban, hogy 8. osztályig nemigen végeztek önálló munkát – vagy talán így: nem általánosan jellemző, hogy saját olvasat kialakítására bátorították volna őket. Tehát a pályamunka megírásában, a témában történő elmélyedésben nagyon is igénylik még a tanári segítséget. A felkészítő tanárnak igen alapos ismeretekkel kell rendelkeznie, nagyon jól kell tájékozódnia a szakirodalomban, tudnia kell, milyen tanulmányt képes önállóan feldolgozni a diák, és hol van szükség közös megbeszélésre. Alkalmadtán még küsszótárt is készíthet diákjainak, amelyet aztán a következőkben puszként, majd működő ismeretként hasznosíthatnak a tanulók. De figyelem: a tanárnak el kell sajátítania és gyakorolnia kell azt a facilitátori hozzáállást, amely a mű-olvasó párbeszédben az olvasó diákot állítja a középpontba. És ami talán a legfontosabb: álljon ő maga szerelemben az irodalommal.

A Hermészkedő azért jó, mert felmenti az irodalmat a rákényszerített tananyagszerep alól. Arra veszi rá a gyereket, hogy merjenek önálló értékítéletet alkotni, hogy ne gondolkoznak sablonokban, és bízzanak önmagukban. Azért jó, mert megszeretteti a diákokkal az olvasást, az olvasottakról való továbbgondolkodást, és hozzásegíti őket ahhoz, hogy esztétikai élményben részesüljenek. Olyan tarisznyát jelent számukra a vetélkedőre való felkészülés, amelynek helyes értéktételekből

összeálló hamuban sült pogácsája elkíséri őket egy életen át.

Illyés Izabella (magyartanár, Orbán Balázs Elméleti Líceum, Székelykeresztúr)

– Az irodalomolvasás alapján véve és létmódjában magányos állapot, magányos tevékenység. Magánügy. Például délutánonként és az esték folyamán. Hosszas értelemkereső elidőzés a műalkotás világában, ugyanúgy ráérő gondolkodással a nyomában és azután. Mindaddig, míg az első kérdések fel nem merülnek, és ekkor már akár novella, akár költemény, az illető szöveg interaktív helyzetbe, pontosabban: dialógushelyzetbe hozódik. A legváratlanabbul érkező kérdéseket sem követik azonnali válaszok, noha tudható már azon a ponton: az olvasott műben „szabályszerűen” és értelemszerűen adva vannak. Vagy az is megtörténik, hogy művelt és gyakorlott olvasó számára egyszerre megvilágosodik minden, már mindent tud, mindent ért ahhoz, amire másnap szükség van. Ilyenkor fordul az ember, aki délelőtti nyolctól kettőig tanár, másokhoz is, például jó tankönyvbéli kérdésfelvetésekhez és értelmezésekhez, mint amilyen Orbán Gyöngyi megértő irodalomolvasása és irodalomtörténete, vagy Pethőné Nagy Csilla irodalomtankönyvei, és nemkülönben a bennük kínált szakirodalmi hivatkozások, szakirodalmi olvasatok és horizontok. Az ablakszövegek. Így, mindenestül. És érdekes, hogy úgy éjfél tájt még mindig interaktív helyzetben az adott novellával vagy éppen az adott költeménnyel, amit másnapra interaktívan melegen lehet tartani. Nos a Hermészkedő pontosan ezeket a tapasztalatokat és ezt a sajátos együttolvasást, együttgondolkodást képes létrehozni és működtetni úgy, hogy közben az irodalom mibenlétének véget nem érő folyamatában találjuk magunkat. De rögvést rá is kérdeznék: nem „véletlenül” a novelláról állítja az irodalomtörténet, hogy annak idején, még a középkori kolostorokban hallgatóság előtt felolvasták azokat egymásnak a szerzetesek? Vagy a költemény nem valami nagyon régi, ősi műfaj-e, amit sok-sok ember közösen szavalt rituálszerűen, pogány imádságként vagy éppen hálaénekként? Kinek milyen emléke van minderről? Mit szaval a thébai Vének Kara az Antigónében? Stb.

Bokor Katalin (magyartanár, Áprily Lajos Elméleti Líceum, Brassó)

A „még” olvasók és „már” nem olvasók (egyetemi oktatók véleménye)

– Számolhatunk-e az irodalom szerep-szűkülésével az internetuniverzumban? Beavathozhat-e szerinted ebbe a folyamatba az irodalomoktatás?

– A második kérdésből látszik, hogy mi várható az elsőre adott válaszként: statisztikák és tapasztalatok mutatják, hogy egyre kevesebb irodalmat olvasnak, illetve egyre kevesebben olvasnak irodalmat. Szerintem az első kérdés inkább úgy tevődik fel, hogy miként tekintünk erre a jelenségre, és ettől függ a másodikra adott válaszuk is. Én úgy gondolom, hogy nem történeti távolság választja el azokat, akik még olvasnak azoktól, akik már nem olvasnak. Aki így látja, annak kézenfekvő a következtetés, hogy lejárt az időnk a Gutenberg-galaxisban, és tesszik, nem tetszik, kifele tartunk belőle. Irreverzibilis történeti folyamatról van szó, melynek mostani szakaszában az irodalomoktatók körében még fel-felmerül ugyan, hogy beavathozhat-e ebbe az iskola, de ez is csak olyan már, mint az Örkény *Üveghalálának* sürűsödő tünetei.

Én viszont azt gondolom, hogy a „még” olvasókat és „már” nem olvasókat gyakorlati távolság választja el. Ugyanolyan, mint azokat, akik síznek azoktól, akik nem síznek. Emlékszem, mikor sízni tanítottam a lányaimat. Amíg nem tanultak meg annyira, hogy a nyomomban szép egyenesen leereszkedjenek, szörnyűnek tűnt számukra. Még az is elhangzott, hogy az angyal vigye vissza a sít oda, ahonnan hozta. De ahogy egyre jobban megtanultak, egyre intenzívebb gyakorlat, illetve gazdagabb történet lett a lesiklás, mert csak akkor derült ki, hogy milyen. Ezt a gyakorlati távolságot kell bejárni az olvasásban is ahhoz, hogy tartamdussá váljék.

Az a baj, hogy nem tanítottuk meg olvasni azokat, akik még nem olvasnak. Szegényeknek olyan a feladott kitűnő házi olvasmány, mint egy filológusnak (nekem) sok-sok oldal elegáns matematikai levezetés: pont azt nem tudják követni benne, ami izgalmas. Szülők és iskola abban fogjunk össze, hogy figyelni tanítsuk a gyerekeinket, méghozzá sokféleképpen. Az internet nem fogja olyan figyelésre tanítani őket, amilyen Örkény vagy Weöres olvasásához szükséges. De aki irodalomolvasás közben megtanul többféleképpen és intenzíven figyelni, annak ez a mindennapi gyakorlati tájékozódásán is meglátszik: abban, ahogy a

társaival és a környezetével teremt kapcsolatot.

Berszán István (egyetemi oktató, BBTE)

– Mint István mondta, az olvasás olyan, mint a tangó: akit nem tanítottak meg, hogyan táncolja, az nem fogja tudni megcélozni a sarkot, sem váratlanul lelendíteni a hölgyet. Más kérdés, hogy a tangó sem mindig divat, most meg úgy érezzük sokan, az olvasás sem. Vagy inkább: a *rendszer* nem divat. Amikor én még kissrác voltam, az oktatás és a „világ” (mert ez a fontosabb) valamiféle megszerkesztett értékrendet adott: az „Iliász–Shakespeare–Marquezfőcsodort”, ha huncut akarok lenni. Ma a lányom egész nap a fejében a fülhallgatóval mászkál, klipeket tölt le, aztán egyszer csak elkéri a *Mamót*, mert azt mondta a magyartanár, hogy az jó.

Véletlenszerűbb lett a szeretet, mert ezer iránya és lehetősége lehet, és a tanárnak, legyen bár középiskolai vagy egyetemi, az a legfontosabb tennivalója, hogy szétszórja a szenvedélyét, hátha lesz, aki rezonál rá.

Demény Péter (egyetemi oktató, BBTE)

Részletek a pályamunkákból

Szerkesztői ajánlás az ifjú Weöres verseihez

A *Pesti Hírlap* irodalmi rovatában egy újabb ifjú tehetség költeményeire hív-

Olvasási javaslatok az egypercesekhez

Oh, drága könyvmolyok, olvasáskedvelők, műolvasók, olvasásellenzők, s olvasatlanok. Látjátok, szemetek elé tárulnak betűk, betűkből szavak, s szavakból mondatok!

Valós mondatok mögött rejtőzik mélyen a többletjelentés, az értelem maga, Azt megértve már elétek tárul az élet, rátok zúdul az emberi természet hada.

Sok-Sok gond mászkál rajtatok, tudom, s így nincs idő könyvet kézbe ragadni, Azt viszont nehezen hiszem, hogy a problémákról ne akarnátok tanulni.

Talán sejtitek, talán nem, de egy percben nagyon sok minden rejlik,

Otthon, tévé előtt vagy után, sokan vacsora közben is megejtik,

Könyved pillanatban előkapnak egy könyvet, fellapozzák,

Egy percben sem kell, s már a matekházit kaparják.

Gyorsan megy, s mégis marad a gondolatban,

Percek alatt ezer kérdés kering az agyban.

Eme pár sor mulattat, nem csak tanít,

Remek pirula, szívet s elmét javít.

Csupa három az egy percben,

Egy ész, szív a kettőben,

S üde létet teremtett

Tebenned

!

György Evelin Kinga, Székely Mikó Kollégium, Sepsiszentgyörgy

juk fel versszerető olvasóink figyelmét. A szombathelyi diák, Weöres Sándor alkotásaira Novák Károly, lapunk szombathelyi tudósítója hívta fel a figyelmünket. Gyerekzseni, hisz fiatal kora ellenére (még csak 16 éves) olyan érzékenységgel, őszinteséggel, hitelességgel, gyermeki tisztasággal, egyszerűséggel tud játszani magyar nyelvünk húrjain, mint kevesek.

A *Ballada két testvéréről* és a *Himfy-strófák* tudatos felépítése, hangzatos verselése, csengése ámulatba ejtő egy ilyen fiatal rímfaragó tolla alól.

Öregek című verse nemcsak a szabadversre rájátszó, rímtelen (kivéve a tizenegyedik, tizenkettedik) sorainak harmonikus lüktetésű formai újításával hívja fel magára a figyelmet, hanem azzal is, ahogyan a versalany háttérbe húzódva, „lábujjhegyen ki- osonva saját verséből” – mely a késő modern költészet jellemző sajátossága – az öregek szomorú sorsának látványát helyezi előtérbe. Érdekes megfigyelni, hogy „nem ő azonosul az öregekkel, hanem az öregek sorsát azonosítja saját magányával.

Kedves olvasóink! Az ifjú költőnk, Weöres Sándor nemcsak nyelvünk tiszta forrásait buzogtatja föl a szavak húrjain, hanem lelkünk mély hangú akkordjait is megszólaltatja.

Sárkány Tímea, Bod Péter Tanítóképző, Kézdivásárhely

FÓRIS FERENCZI RITA

Ballagás Székelyudvarhelyen a Backamadarasi Kis Gergely Református Gimnáziumban

• Fotók: HAÁZ SÁNDOR

Beszélgetés Kende B. Hannával, a gyermekpszichodráma megteremtőjével

Két dolgot szeretek: játszani és megérteni

Maholnap 90 éves, mégis csodálatra méltóan tevékeny és szakmaiságában sziporkázó: pszichodramaképzéseket irányít, szakemberek tucatjait irányítja Kende B. Hanna gyermekpszichiáter. Sajátos módszerét ma már csoportok százai alkalmazzák világszerte.

Elhíttetni a gyerekekkel: másban is jó, mint a bűnözésben

– Mi volt a munkája a Francia Igazságügyi Minisztérium pszichológusaként, és ez hogyan vezetett sajátos gyermekpszichodráma-módszerének kialakításához?

– A minisztérium egyik nevelési tanácsadó intézménye csapatának tagjaként dolgoztam pszichiáterrel, szociális munkással és nevelővel együtt. E háló-

Ekkor kezdtem gondolkodni azon, mit lehet tenni, hogy szocializálódjanak? Hogyan lehet elhíttetni velük, meggyőzni őket arról, hogy más dologban is lehetnek jók, mint a rosszaságban vagy a bűnözésben? A francia oktatásban mindig van egy szabadnap hét közben, szerda vagy csütörtök. A szabadnap délelőttjén rendeztünk közös foglalkozást az igazságügy keretén kívül, amely közös ebéddel végződött. A közös ebéd azért nem volt fölösleges, mert ezek a gyerekek rosszul táplálkoztak, másrészt a családias jelleget erősítette. Különböző foglalkozások voltak, mozgásterápia, rajz, művészi kifejezés, én báboztam a gyerekekkel. Akadt olyan gyerek, aki nagyon elhagyatott volt a csoportban, hozott egy barátnőt, aki őt megerősítette, a barátnő jelenlététől sokkal felszabadultabb lett, egészen másképp játszott. Igen konformista kislány volt, nagyon igyekezett egy hétéveshez illő rajzot csinálni, volt rajta ház ablakokkal, fa virágokkal, nagyon rendes ház volt, de ahogy bejött a barátnője, onnan kezdve megváltozott a stílusa: merte behozni és kijátszani a valódi problémáit.

Nagyon szép kislány volt, az édesanyjának volt egy kitaratója, akit a tevékenysége miatt lecsuktak. Az anyuka egyébként sztriptíz táncosnő volt, aztán talált magának egy férjet, beállt titkárnőnek. A kislány emlékeztette az anyját az egész múltjára, ha nem volt ott a mostohaapja, verte, néha olyan gyűlöletet érzett iránta, hogy lerakta a nagymamánál, mert félt, hogy mit követhet el – annál a nagymamánál, akivel konfliktusos volt a kapcsolata már régóta. A kislány mindezt nem játszotta ki, az anyja elvárásai dacára nagyon jó tanuló lett.

A gyerekek nagyon sokszor hozzák a rút kiskacsa történetét, amely összefoglalja műhelybeli élményeiket: megérkezik a rút kiskacsák, akikről mindenki azt mondja, hogy a család szégyene,

vagy rosszul fogja végezni, és utána kiderül, hogy azért nem ismerik fel, mert különbözik a csibéktől, de nem azért, mert rút, hanem más, pozitív értelemben más, mint a család. Ez a kislány nagyon jó tanuló lett az elvárás ellenére, sajnos a többség más irányba indul – mert ezek a gyerekek nem hisznek eléggé a saját tehetségükben, abban, hogy merjenek úgy lenni mások, hogy jók legyenek. Az egész tevékenység célja lehetővé tenni számukra, hogy más módon legyenek kreatívak, és nem abban, hogy ügyesebben kijátsszák a felnőttéket. Minden esetben meg kell kísérelni a szülők negatív gyerekképét is megváltoztatni. Terápiát vagy párterápiát szoktunk javasolni a szülőknek.

– Sikertült az egykori gyermekek életének alakulását követni, a pszichodráma hatásait felmérni?

– Klinikai felmérés nem létezik, sokszor elhangzik, hogy nagyon szükséges volna. A hatások azonban már a foglalkozások ideje alatt megmutatkoznak. Ezek a gyerekek többnyire kibontakoznak, normalizálódnak. Nem lesz

• Kende B. Hanna gyermekpszichiáter

zat szerepe többnyire megelőző, célja, hogy kiskorúak vagy gyerekek ne váljanak bűnözőkké – bár akadt köztük, aki egy kicsit lopott is már, egy tábla csokit például. Halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyes gyerekeket, ezen belül is a pszichológiailag problémás gyerekeket vettük be. Egy ilyen nevelési tanácsadóban találkoztam a családokkal, ekkor derült ki, hogy vannak ott nagyon problémás gyerekek, akiket igen nehéz egyéni terápián kezelni, mert a felnőttekkel való kapcsolatuk problematikus, félnek kettesben maradni egy felnőttel.

„A gyerekek nagyon sokszor hozzák a rút kiskacsa történetét, amely összefoglalja műhelybeli élményeiket: megérkezik a rút kiskacsák, akikről mindenki azt mondja, hogy a család szégyene, vagy rosszul fogja végezni, és utána kiderül, hogy azért nem ismerik fel, mert különbözik a csibéktől. De nem azért, mert rút, hanem más, pozitív értelemben más, mint a család.”

belőlük hattyú, de lesz repülni tudó madár. Eszembe jut egy 12 éves kicsit satnya gyermek, aki nagyon nagy tolvaj volt, és gyönyörűen rajzolt. Mikor befejezte a csoportot, vettünk neki egy teljes festőfelszerelést, és kerestünk egy festőt, aki majd tanítja. De nem, ő szakács akart lenni. Az nagyon jó, mondtam, a francia szakácsok nemzetközi híresek. Nem, ő intézményben akar szakács lenni, mert ilyen módon akarja táplálni azokat, akik elveszettek, akik éhesek. Nem tudom, mi lett vele. Nem lehetett festővé tenni. A gyerekek felfutnak, és megállapodnak valahol. Kiteljesíteni őket és lehetővé tenni, hogy boldog életük legyen – ehhez járulhatunk hozzá. A szakmai pályafutásuk többnyire jobban alakul, mint az érzelmi kapcsolatrendszerük.

Kőkutya és Harry Potter

– Mi történik egy gyermekpszichodráma-csoportban?

– A gyerekek hoznak történeteket, kitalálnak szerepeket, aztán a történetet eljátsszuk. Csodavilágot teremtenek. Amit eljárszunk, az valahogyan utal arra, amit ők átéltek. Mintegy két éve dolgoztam rákos csoportban négy gyermekkel: az egyik fiúnak amputálták a lábát, múltába van, a húga is a csoportban volt, és egy immunrendszer problémás kicsi lány, aki fertőzések miatt sokszor volt kórházban, valamint a bátyja. A szereposztásnál az amputált kisfiú Terminátor szeretett volna lenni, a másik fiú Indiana Jones, a kislány rózsaszínű póni. Olyan nagyon nem illettek össze. Akkor a múltabas kisfiú azt mondta, kellene még egy szereplő. Egy kőkutya. Az olyan, hogy akihez hozzáér, az kővé válik. Ezt a szerepet az egyik csoportvezetőre osztották, beöltözött egy szörnyűséges, fekete és irtózatossá nagy hangú szörnyeteggé. A legmegrázóbb rész az volt, amikor a póni szállt szembe a kőkutyaival, és természetesen legyőzte. Az egyik gyerek azt mondta, vigyázat, öt év múlva – ez a kritikus időtartam rák esetében – visszatér. Mit csináljunk a kőkutyaival? A gyerekek azt mondták, hogy meg kéne javítani. De hogy lehet megjavítani? Azt mondja ez a kisfiú, hogy kellene neki egy szívét szerezni. De honnan? El kell menni egy messzi tűzhányóhoz, mert ott találja meg az ember azt a csodaeszközt, ami megváltoztatja a kőkutyaát. Elfutott, majd hozott egy parittyát alakú ágat a tűzhányóból, ezzel lehet belővelni egy

új szívet a kőkutyaának, és útközben egy búzavirágot talált. Azt parittyázta be. A kolléganő, aki a kőkutya volt, mindjárt tudta, hogy ettől abszolút meg kell neki javulnia.

Aztán rajzolnak a gyerekek. A kisfiú, aki a szívet hozta, a beteg hűgát rajzolta le, amint a kőkutyaival harcolt. A kislány magát rajzolta le, amint harcol hatalmas szarvval. A kőkutya a betegség, a rák vagy a halál. Nagyon vigyázott, hogy ne érjen hozzá senkihez, de nagyon nehezen hagyta magát legyőzni. Mindig feltámadott, amikor az egyik gyerek kivégezte, hogy minden gyereknek módja legyen az erejét kipróbálni.

– A *Gyermekpszichodráma* című munkáján kívül megjelent A kismimzett férfinemről és Harry Potter titkárról szóló könyve is..

– Amikor az én gyerekeim és unokáim olvasták, nagyon lelkesek voltak, hát én is elolvastam. Úgy gondolom, azért tudott ilyen sok millió felnőttet és gyereket megmozgatni a Harry Potter, mert rátalált arra, amire a gyerekeknek szüksége van: csodavilágban zajlik a történet, ő maga csodálatos csodálatos képességekkel. Különböző veszélyek leselkednek rá, de Harry Potter a maga varázserejével mindig legyőzi. Akkor a negyedik kötetnél tartottunk. Azt gondoltam, hogy ezt ötvözni lehet azzal, amit a gyerekek csinálnak, mert a gyermek fantáziája is ilyen csodavilágban teljesedik ki. Beszéltem a kiadómossal az ötletemről, egy hét alatt meg kellett írni...

– Kikkel szeret jobban dolgozni, felnőttekkel vagy gyerekekkel?

– Terápiáztam felnőttekkel is, akiknek nagyon súlyos élményeket kellett feldolgozniuk, szexuálisan bántalmazott nőkkel is dolgoztam, jobb szerettem a gyerekeket, ez alighanem örökletes nálam, az anyám is gyerekterapeuta volt Kolozsváron. Ha gyerekkorban kapod el a problémát, sokkal többet tudsz segíteni, mintha a betegség vagy bizonyos sztereotípiái beivódnak. A gyerekek sokkal rugalmasabbak, az életük, a jövőjük még sokkal inkább alakítható. Nagyon szerettem az egyéni terápiát a gyerekekkel, bábtechnikával dolgoztam, történeteket találtunk ki. Voltak gyerekek, akiket mindig nagyon vártam, tudtam, hogy jön és valami nagyszerű fog történni, nagyon

képzeletgazdag, érdekes gyerekek voltak. Csoportban olyan dimenziót tudunk nekik nyújtani, amit egyéniben nem. Megérti, hogy nincs egyedül a problémáival, hanem mások is hasonlókkal küzdenek, és csoportszolidaritás alakul ki, persze rivalizálás is van. Amit meg lehet élni: az odatartozás. Van, aki eléggé önző módon kezd, nem tud a többiekre figyelni, az ő története fontos.

Kende B. Hanna Kolozsváron született 1925-ben. A második világháború idején a Kasztner-vonattal deportálták. Svájcba jutott, majd Magyarországra tért vissza. A Rajk-per kapcsán bezárták, s „foltos” életrajza miatt kivételes kegynek számított, hogy később segédmunkásként dolgozhatott – francia-magyar szakos diplomával. 1956-ban Franciaországba emigrált, a Sorbonne-on tanult pszichológiát. Évtizedekig a Francia Igazságügyi Minisztérium egyik programjában pszichológusként és kutatóként dolgozott veszélyeztetett, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel. Itt alakította ki saját gyermekpszichoterápiás módszerét, melynek széles körű megismertetését mindmáig szenvedéllyel végzi szakmai körökben Olaszországtól Erdélyig.

Később olyan érzékenyek lesznek egymásra, hogy olyan szerepeket találnak, amit a másik szeretni fog. Figyelembe veszi a környezetet, és a csoportba tartozónak érzi magát. De ezt már Moreno is tudja: a csoportnak terápiás szerepe van.

Két dolgot szeretek nagyon. Játsszani szeretek a képzős felnőttekkel is. Bár tehetségem nincs, a pszichodrámban rajzolhatok is, és senki se mondja, na ezért ugyan kár volt. Kollégákat képezek, tőlük hallok nagyon izgalmas történeteket, melyek megismertetik a gyerekeket a kreatív oldalukról. Elmesélik, mi történt a csoportban, mit mondtak a gyerekek és miért. Beleélem magam a csoportba: miért azt játssza, és mit fejez ki, hogyan léphetne tovább. Szerettem megérteni a helyzetet, ez nekem külön szenvedély. Ha sikerül, az engem nagyon boldoggá tesz.

KEREKES EDIT

Vissza a gyökerekhez – hiánypótló hímzésoktatás Gyergyószentmiklóson

Zsebkendőnyi vásznon gránátalmamintát varrnak ki az iskolások Gyergyószentmiklóson. Megtanulják a száröltést, lapos öltést és szegőöltést is – de csak miután mindenki megtanul befűzni a tűbe. Hiszen a több mint háromszáz iskolás közül soknaknak ezt is meg kell tanulniuk

több ismeretet megszerezhessék. Egy hétig tartott a június elején kezdődő program, amelynek kapcsán a programvezető elmondta, addig nem lépnek tovább, amíg mindenki meg nem tanul befűzni a tűbe. „Ezt követi a három alapöltéstípus elsajátítása. Ha érkeznek olyan kislányok, akik az alapokkal tisztában vannak, akad számunkra bonyolultabb öltéstípus is a tarsolyunkban, mellyel megismertethetjük” – fogalmazott Kisné Portik, megmagyarázva, mire alapozza, hogy lesz, aki a „haladók” közé sorolható.

Kibontakoztatni a tehetségeket

Januárban a művészeti népiskola keretében nyílt alkalmuk a gyerekeknek öltéstanulásra. Akkor már néhány gyergyószentmiklósi osztály részt vett a tevékenységen, ők anyák napjára hímzett tűpárnát készítettek, tehát megvan az alaptudásuk, amire építeni lehet. „Azt a hiányt szeretnénk pótolni, amit a diákok otthonról hoznak. Van olyan gyermek, aki életében először itt fűzi tűbe a cernát, és a nagy többség itt hallja először a hímzésre kerülő motívumok nevét. Igyekszünk annyi ismeretet átadni az órák során, hogy az alap egy kicsi mag legyen, melyhez hozzá tudjuk adni az elkövetkező időszak tudását” – fejtette ki a néprajzkutató. Úgy fogalmazott, kísérleti jelleggel indult a tevékenység, és minden szükséges következtetést le szeretnének vonni ahhoz, hogy jövőtől a tojásírás-tanításra óráról órára érkezzenek az osztályok, gyakoroljanak, és azt magukkal vigyék, otthon is próbálgassák. Az otthoni gyakorlást és új öltések megismerését szolgálja majd az a Gránátalma-füzetecske is, mely az egyesület tevékenységén túl új minták bemutatását is tartalmazza. A füzetecskek díjként is szolgálnak, hisz a legszorgalmasabb osztályközösségek serénységét fogják elismerni, jutalmazni. „Célunk, hogy az egyéni tehetség és egyéni teljesítmény a közösségépítés fényében bontakozzon ki. Azt szeretnénk, ha nem az egyéni teljesítményt díjaznánk, hiszen azt a gondolatot akarjuk elültetni a gyerekekben, hogy az én osztályom, közösségem előbb való lesz, ha én a magam energiáját, tudását, jóindulatát hozzáadom” – mondta a szervező.

Fiúknak ostorfonás

A fiúk egy héttel később – több mint háromszázan – a népművészeti alkotóházban ismerkedtek meg az ostorfonás technikájával és feledésbe merült nevével, a verecseléssel. A régi, archaikus kifejezés ugyan igeként nem szerepel sem a szótörténeti tárbán, sem a néprajzi lexikonban, de Gyergyóremetén még közszájon forog, ha ostorfonásról, aprószentek-készítésről van szó. A kifejezés mellett négy, nyolc, tizenhat és harminckét ágból is fontak ostort, és akár csak a hímzés esetén, az ostorfonáshoz is minden alapanyagot ingyen kaptak a diákok, az általuk készített eszközt pedig hazavihették.

Át kell menni a tű fokán...

A Gránátalma Egyesület a helyi önkormányzattól pályázott összegből valósítja meg tervét: elsajátíttatja a 3–4. osztályos diákokkal a varrás-hímzés alapjait. A Gránátalma-hímzőkör asszonyai segítik, Kisné Portik Irén néprajzkutató pedig irányítja a gyerekeket, hogy egy óra alatt a lehető leg-

• A SZERZŐ FELVÉTELE

BALÁZS KATALIN

Rovarszemlén – Variációk hat lábra a sepsiszentgyörgyi múzeumban

• Fotók: SEPSISZENTGYÖRGYI SZÉKELY NEMZETI MÚZEUM

Az állatvilág fajainak háromnegyedét a ma ismert rovarok teszik ki. Nemcsak sokan vannak, de rendkívül sokfélék is. A budapesti Magyar Természettudományi Múzeum vendégkiállítása a szó szoros értelmében szedi ízekre a hatlábúakat a Székely Nemzeti Múzeum termeiben. A látogatók amellett, hogy a rovarok rendszertanának kusza hálózatába

kapnak betekintést, 200-szorosra felnagyított rovarmakettek, interaktív modellek segítségével ismerkedhetnek ezzel a titokzatos miniatűr birodalommal. Eközben az egyes fajokhoz fűződő legendákat és kultúrtörténeti érdekességeket is megismerhetik azok a gyerekek és felnőttek, akik július 5-éig a Székely Nemzeti Múzeumba látogatnak. A gazdag

múzeumpedagógiai kísérőanyagnak köszönhetően a diákoknak lehetőségük van, hogy az iskolai tananyaghoz kapcsolódó ismereteiket játékosan bővítsék. Óvodás és iskolás csoportoknak kedvezményes, 50 lejes belépőjegyet kínál a múzeum. A kiállítás hétfő kivételével mindennap 9 és 17 óra között látogatható.

Hírösszefoglaló

Aprócska testamentum

Villon, Varró Dániel és Ady Endre nyomán szabadon

I. Most, tizennégy korai nyarán, Én, Csinta Áron mint diák, Átlépem biztosom, a karám Kapuját, kint vár a világ. Iskolánk, jó Mikes, miránk Vigyázott mindig tisztel, lazán, Nem szóltak hozzá hű imánk, És mégis éreztük, hogy hazánk.	IV. Szerettem kötve vagy szabadon Diák lenni, ebben élni. Ellógni néha, ha akarom, Ottmaradni, mendegélni. Illemhelyen, ha tetten érik, Ezután a füstöt, ott kavarog, Nincsen már, mit megbeszélni: Már tényleg nem vagyunk kamaszok.	VII. Item, a DT-nek bugyrai Átláthatatlanok nekem, Mióta váltották udvari vezetőit, én úgy veszem észre, jóval többet teszen. Ezen az úton hát, ugrani, Nekiindulni, hogy legyen Aktív iskola ez utcai.
II. Négy csempefal közt ülök éppen, Szél se fúj be az ablakon, Nem nagyon járok be, ekképpen Írás nem nyúzza alkarom. Hogy lehetne még alkalom? Akár lehetne... S hogy miért nem? „Hisz véget ért!” – szól ajkadon, S én csak bólintok, hogy én kértem.	V. Szerettem tanáraim, persze. Stílusuk többnyire került. Szerettem a büfét is, ejsze, Ha valaki haver került, Aki ezeken nem derült, De megvette a csokis kekszet. A büfé mindig elmerül, Megtelik, kiköp és felszed.	VIII. És végül item, a szép Mikes, Vigyázd utódaink léptét! Te lennél az első, ki kitesz, S neked hagyom a végét: Igazán jó volt e négy év, S mindezt is maradok hites Diákod, vénen és félként. Mert elmegyek, elmegyünk, Mikes.
III. „Pedig szerettem idejárni.” Mikor még a park is üres. Egy kávéra még meg-megállni, Hazudni, az álom ügyes volt, és nem eresztett: „Kövess!” – Súgta folyton – „Még lehet bármil!” Szerettem, hogy hívtak rögvest. Szerettem hazaútra várni.	VI. Hadd hagyjak itt ezt-azt még nektek: Item, a jó Rádi-YÓ!-ra Hagyom fél diáklétem, nesztek, Rá almára, rá dióra, Vigyázzátok bármi jóval. Meg magatok is, bárhol lesztek. Imádságos rádiókat Sose hagyjátok pletykanesznek.	Ajánlás Hiány ül a lelkemen, de jót Érzek, igyekszem, mert itt állok. „Földhöz vágom a boroskorsót S vidám jó éjszakát kívánok.”

CSINTA ÁRON
 a sepsiszentgyörgyi
 Mikes Kelemen Líceum
 12. osztályos diákja

Diákcsapatok takarítottak a kolozsvári Házsongárdi temetőben

• Fotók: KOZMUTZA FLÓRA HALLÁSSÉRÜLTEK ISKOLÁJA, KOLOZSVÁR

Lelkes gyerekcsapatok vettek részt a Szeretem a tiszta Kolozsvárt elnevezésű, iskolák közötti környezetvédelmi versenyen: a benevezett kincses városbeli magyar iskolák diákjai a Házsongárdi temető történelmi jelentőségű síremlékeit tisztították meg. A kolozsvári polgármesteri hivatal által szervezett májusi megmérettetésen 1500 kolozsvári diák vett részt. A temetőtakarító csapatok négy kolozsvári iskolából – a Báthory-liceumból, a református kollégiumból, az unitárius kollégiumból és a Kozmutza Flóra Hallássérültek Iskolájából

– érkeztek. – Nem véletlen, hogy idén a híres sírkertet választottuk a szemétyűjtés, takarítás helyszínéül – mondta Horváth Anna alpolgármester, aki szerint az idelátogatók számára a Házsongárdi temető olyan találkozási pont, amely a város múltjának megismeréséhez járul hozzá, és ahova minden Kolozsvárra érkező ellátogat. A nemes munkát elvégző iskolásokat június elején díjazta a kincses város önkormányzata, a rendezvényen Emil Boc polgármester is részt vett.

Hírösszefoglaló

Pünkösdi óvodaé

A kolozsvári unitárius óvoda immár második alkalommal szervezte meg az óvodások ballagási és évzáró ünnepélyét Torockón. A június 7-ei rendezvény szervezői számára öröm, hogy Torockó gyülekezete befogadta az ünnepséget, így részesei lehettek egymás életének. A ballagó óvodások az unitárius templomban búcsúztak el az óvodától, majd a négy csoport évzáró műsorát a falu különböző pontjain,

Évzáró Torockón

természetes környezetben tartották. Felelevenítették a pünkösdi ünnepkörhöz kapcsolódó szokásokat, hagyományokat, népies rigmusokat, a műsorban gyermekjátékokból, körjátékokból álló verses-zenés összeállítás is szerepelt. Az óvoda közösségéből több család a pünkösd vasárnapját is a torockói völgyben töltötte, felekezettől függetlenül részt véve az unitárius templomban az ünnepi istentiszteleten.

FOTÓK: TÓTH ORSOLYA

Előbb érettségi, aztán jöhet a nagybetűs Élet

Lezajlottak már a ballagások, a végzősöket köszöntő rokoni, baráti látogatások is egyre ritkulnak, és megkezdődik mindenhol az érettségi vizsga. A gyergyószentmiklósi Salamon Ernő Gimnázium társadalomtudományok osztályának végzősei vegyes érzelmekkel tekintenek a próbatételre. Van, aki úgy érzi, eléggé felkészült a vizsgára, de többségük tart a román írásbelitől. Ettől függetlenül szinte minden diáknak határozott elképzelése van a jövőt illetően, némelyiknek van A és B terve annak függvényében, hogy meglesz az átmenő média a vizsgán, vagy sem. A vizsgáról és a nagybetűs Élettel kapcsolatos terveikről kérdeztük a végzősöket nem sokkal az érettségi előtt.

Számomra ez nagy lépés, terveim is vannak: egyetemre szeretnék menni, de nem most mindjárt az érettségi után. A vizsga eredményétől függetlenül egy év amolyan „türelmi időt” engedélyeznék magamnak, hogy el tudjam dönteni, mit is akarok voltaképpen.

Szeretnék külföldön munkát vállalni – gyermekfelügyeletre gondoltam –, hogy szerezzek egy kis pénzt, közben lenne időm arra is, hogy eldöntsem, milyen szakra iratkozzak jövő ősztől. Az érettségi vizsga mostanig különösebben nem stresszelt, de ahogy közelebb kerülünk, egyre jobban izgatom magam. Felkészültnek érzem magam, de a románírásbeltől tartok.

András Emese:

Érettségi után egyetemre szeretnék menni Kolozsvárra, remélem, sikerül a vizsgám, és felvesznek a menedzsment szakra. Vállalkozó szeretnék lenni, nagy álmom, hogy egy kutyakozmetikai szalont nyissak valahol. Igaz ugyan, hogy ehhez meg kell tanulnom ezt a

mesterséget is, de úgy vélem, a menedzszeri előképzés egyáltalán nem árt, hiszen egy ilyen szalon működtetése rengeteg szervezési munkával jár. Az érettségitől kicsit tartok, főleg a románvizsgától félek, de nem az aggaszt, hogy meglesz, vagy sem az átmenő jegy, hanem az, hogy hányas lesz. Minél magasabb jegyet szeretnék minden tantárgyból, hogy bejuthassak államilag támogatott helyre.

Szabó Tünde

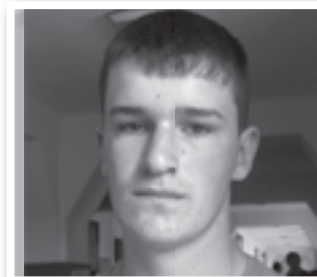

Egyelőre tanulok az érettségire, első lépésként az kellene sikerülni, utána egyetemre szeretnék menni. Művészettörténetet szeretnék tanulni, de jelentkeznék párhuzamosan még egy másik szakra is, hogy növeljem a bejutási esélyeimet. Az érettségi vizsgától különösebben nem tartok, úgy

érzem, minden vizsgatantárgyból eléggé felkészült vagyok, hogy sikerüljön. Az egyetlen tantárgy, amitől kissé tartok, az

a földrajz, mert a felmérésekben is néha elvitettem a helyes választ olyankor is, amikor tudtam. Figyelmetlen vagyok néha, ez a gond. Amit még biztosra tudok, hogy bármi lesz is belőlem az egyetem elvégzése után, itt akarok élni Gyergyóban, mert nagyon szeretem ezt a vidéket, és ezer szállal kötődöm hozzá.

Jánosi Anett

A terveim érettségifüggetlenek: ha sikerül, megyek egyetemre, ha nem, akkor próbálkozom ősszel, ha akkor sem sikerül, munkába állok. Még nem döntöttem el azt sem, milyen szakra iratkozzak, mert több dolog is érdekelne. Például érdekelnek a pénzügyek, banki ügyletek, a marketingtevékenység, de

a földrajz is, de addig nem hozok döntést, amíg nem tudom biztosra, hogy sikerült a vizsgám. Ha meg nem sikerül, akkor egyszerű a képlet: részt veszek egy Szent Benedek Tanulmányi Ház szervezte némettanfolyamon, utána megyek mezőgazdasági munkára Németországba. S jövőben kezdek mindent előlről.

Brassai Hunor

Bizonytalan világban élünk, nagyon nehéz megvalósítható célokat kitűzni. Sokan külföldre kíváncsoznak, mert hajtja a pénz utáni vágy, én viszont a továbbtanulásban látom a lehetőséget. Fontos, hogy az ember állandóan képezze, fejlessze magát, másként nem tud lépést tartani a kor kihívásaival.

Politológiára szeretnék menni, és a közigazgatásban szeretnék dolgozni, de attól sem riadnék vissza, hogy egy román pártnál tevékenykedjek. Emiatt az egyetemet is román nyelven akarom végezni, mert itthon szeretnék maradni, az érvénysüléshez pedig elengedhetetlen az állam nyelvének az ismerete. Ha magyarul végezném, akkor csak Magyarország és a két többségben magyar megye területére korlátoznám a lehetőségeimet, nekem pedig ennél nagyobb tér kell az álmaim megvalósítására. A politikai pálya is vonz, tudom, hogy ez így merész kijelentés, de nem lehetetlen, és lépésről lépésre meg lehet valósítani, csak tanulni kell, és nem szabad megriadni a kihívásoktól.

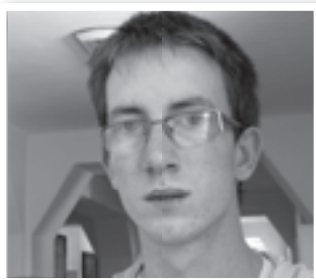
Hajnal Katalin

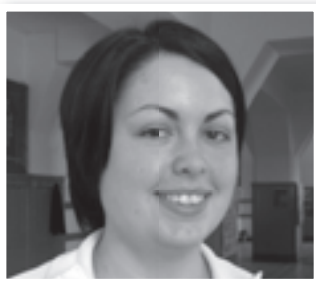
Részben örülök annak, hogy vége az iskolának, mert végre hasznossá tehetem magam; ugyanakkor szomorú vagyok, mert el kell válni a régi barátoktól, osztálytársaktól. A terveim azonosak Brassai Hunor barátoméval, első osztálytól barátok vagyunk, minden-hová együtt mentünk, nem szeretnénk elválni egymástól a későbbiekben sem. Legalábbis egyelőre. Ha pedig egyikünk bejut az egyetemre, és másikunk kimarad egy évet, megtaláljuk a módját, hogy hétvégeken, vakációkban találkozassunk.

Balázs Fülöp Nándor

Azzal is kezdhethetném, hogy terveimet illetően csatlakozom az előttem szólókhoz. Az osztályban ugyanis összesen hárman vagyunk fiúk, nem volt nehéz kiválasztani a sok lány közül azt a két embert, akikkel egy húron pendülünk. Ha sikerül az érettségi, meglesz a nagy öröm, megyek egyetemre annyi különbséggel az előzőekhez képest, hogy engem még a történelem és a menedzsment is érdekel. Ha pedig nem sikerül, nagy hasra esés lesz, de fel kell pattani, és lépni tovább, mert ettől még nem áll meg az élet.

Kovács Csongor

Érettségi után várnék egy évet, hogy eldönthessem, mit szeretnék, mert annyi érdekes szak van, amire mennék, hogy nem tudok dönteni. Érdekel a szociológia, de a turisztika is, a bölcsészkaron is vannak vonzó szakok, és egyszerűen el kell döntenem, melyikből tudnék megélni. Az egy év alatt

dolgozni szeretnék és pénzt gyűjteni, hogy az egyetem költségei ne szakadjanak teljes mértékben a szüleimre.

Móra Klára

Nem várom egyáltalán, hogy vége legyen az iskolás-éveknek, úgy érzem, itt sokkal biztonságosabb. Ettől függetlenül, ha sikerül az érettségim, megyek tovább egyetemre, de ezzel együtt kezdődik előlről a körforgás: tanulás, tanulás, tanulás. A végén újra feltevődik a kérdés, hogy tudok-e bármit is kezdeni a megszerzett tudással, vagy még tovább kell

tanulnom, hogy valami lehessen belőlem. Tanítóképzőt szeretnék végezni, de ezzel párhuzamosan beiratkozom a jogi karra is, mert azt már biztosra tudom, hogy kezdő tanítóként nem élnék meg a fizetésemből. Mindezt munka mellett látogatás nélkül szeretném elvégezni, mert szüleim nem tudják fizetni az egyetemet.

Kis Gabriella

Megyek egyetemre – ha sikerül az érettségim –, mert ettől az esélytől senki nem foszthatja meg magát. Ha nem sikerül, akkor valahol dolgozni szeretnék. Az érettséginek számos bukátója van, kezdve a szerencsétől el addig, hogy reggel, hogyan ébredtél, milyen hangulatban vagy, messze

nem elég az, hogy tanultál, és felkészültnek érzed magad a vizsgákra. Amúgy a bölcsészeti karon magyar irodalom szakra szeretnék menni, második lehetőségként pedig a néprajzot választom.

Kémenes Emőke

Kissé izgulok, de gondolom ezzel nem vagyok egyedül, most, hogy kilépünk a nagybetűs Életbe. Nyakunkba szakad a nagy szabadság, amivel kezdeni kell valamit, viszont nem szeretném elhamarkodni a döntéseimet. Sokan szülői nyomásra egyetemre mennek anélkül, hogy tudnák, mit is

akarnak. Ha sikerül az érettségim, ha nem, egy évet várok még, mielőtt eldöntöm, hová iratkozzak, mert úgy érzem, pihennem kell. Lakberendező szeretnék lenni, vagy folytatni társadalomtudományi tanulmányaimat, de ezt a döntést később akarom meghozni mindenképp.

Borsos Katalin

Látogatás nélküli egyetemre szeretnék menni mindenképp, mellette külföldön vállalnék munkát. Az internet világában nincsenek nagy távolságok, a tanulni-valót e-mailban küldik a tanárok, vizsgákra pedig hazajönnék. Nyelvet is szeretnék tanulni, inkább Németországban vállalnék munkát a nyelvtanulás miatt, és lehetőleg annyi órában, hogy mellette tanulhassak. Van egy barátom, aki megígérte, hogy mindenben segít, de előbb sikerüljön az érettségi.

Csörgő Noémi

SZÖVEG ÉS FOTÓK: JÁNOSSY ALÍZ

Beszélgetés Mátyás Noémi kolozsvári óvónővel

Megőrizni a gyermek szemében a csillogást

– Mindig is óvónő szerettél volna lenni?
– Igen. Ha jól belegondolok, úgy 6. osztályos koromban tudatosult bennem, amikor édesapám beíratott a zeneiskolába. Az ottani közösségtől nagyon sokat kaptam – olyan szemléletmódot, aminek – így visszagondolva – nagy hasznát vettem és veszem. De sajnos vagy szerencsémre nem vol-

tevékenységéből, a tanító nénim tartásából, a tanáraim szakmai hozzáállásából, gyakorlatvezető óvónőim hivatástudattal végzett munkájából – és sorolhatnám még azokat a rendkívül értékes embereket, akik mellett vágyhattam – megtanultam és megértettem: óvónő szeretnék lenni.

– Tizenöt évnyi pedagógusi gyakorlat áll mögötted. Hogyan tudnád megfogalmazni az évek során szerzett tapasztalatok lényegét?

– Fontosnak tartom, amit a mesterm, osztályfőnököm, Kovács Lajos pedagógiatanár elsőként elmondott: *Primum non nocere* – Csak nem ártani! Évek teltek el, amíg valójában rájöttem, hogy ez az aforizma mennyi mindent jelent. Rád van bízva egy tiszta lelkű gyermek, és meg kell látni benne a különlegeset, a jót. A szülő elfogult – az ő gyermeke mindenben a legjobb, a legszebb, és csak a sajátját látja, viszont egy óvónő számára mindenik gyermek, akit formál, a legjobb, a legszebb. Ugyanakkor az őszinteséget megtartani nem könnyű feladat. Őszintének lenni magammal szemben, a gyermekkel, a felnőttekkel szemben, a hivatásommal szemben. Az évek során szerzett tapasztalatok egymásra épülnek, egyik bontakoztatja ki, vonja maga után a másikat. Úgy adódott, hogy folyamatosan taníthattam, megszakítás nélkül sok helyen. És nem tartanék itt, ha bármelyik évet kihagytam volna. A mi óvó-tanítói generációnkat „falusi pedagógusnak” nevelték. Talán voltak, akik számára megalázónak tűnt a pályát egy kis faluban kezdeni, ingázní, összevont osztállyal dolgozni. Nekem, nekünk, a „Kovács Lajos osztályának” nem volt az: vállaltuk a vidéki tanítást, szerettük, szerettük. Szucságban kezdtem az óvónői pályámat, mind a mai napig kedves emlékek, tapasztalatok kötnek ahhoz a helyhez. Voltak helyzetek a nevelőmunkám során, amikkel csak ott találkoztam, és amelyekkel nagyon fiatalon kellett megbirkóznom. Mi nem huszonevesen készültünk erre a pályára, hanem tizenévesen, de

nagyon komolyan és a felelősség tudatában vagy tudatlanságában – nem is tudom, néha ösztönszerűen cselekedtünk. Felkerülni Kolozsvárra és itt tanítani számomra kiváltságos helyzet volt. Ahogy mondani szokták, jókor voltam jó helyen, amikor bekerültem a kolozsvári Montessori-óvodába. Adorjáni Hajnal módszertanos óvónő kért fel, hogy itt dolgozzam, és ennek a közösségnek köszönhettem, hogy továbbtanulhattam, elvégezhettem a Montessori-képzést a budapesti ELTE-n. Szintén itt tapasztaltam meg először, milyen kollegákkal dolgozni, együttműködni. Olyan dadusra találni, aki nem sétál el érzéketlenül a náthás gyermek mellett, aki időskorától eltelve számtalanszor lehajol, és beköti a gyermek cipőfűzőjét, aki vigasztalás-képpen órákon keresztül képes énekelni, sétálni a síró gyermekkel az ölében. Úgy együtt dolgozni kollégákkal, hogy egy pillanatig sem érezni tanítás közben a szakmai féltékenységet. Az unitárius óvodában is dolgoztam, ahol hihetetlen összefogást tapasztaltam a szülői közösség részéről: bíztak a munkámban. Ezek azok a tapasztalatok, amelyek mind a mai napig óvónői munkám részei a Rudolf úti Vidám vonatcska óvodában.

– Aki ismer téged és óvónői munkádat, tudja, hogy nagy hangsúlyt fektetsz a magyar népi kultúra megismertetésére. Mesélnél erről?

– Mi lenne velünk a gyökereink nélkül? Fontosnak tartom, hogy megőrizzük identitásunkat. Egyre gyakoribb, hogy a szülők – tájékozatlanság vagy tudatlanság miatt – nem anyanyelvű oktatást választanak gyermekeik számára, és ezt azzal indokolják, hogy a gyermek így jobban fog érvényesülni. Úgy gondolom és hiszem, hogy a gyermek az anyanyelvén sajátítja el a leghatékonyabban az információkat. Nem lehet úgy nevelni, hogy nem mutatjuk meg a gyerekeknek azokat a kincseket, amelyekben mi, magyarok dúskálunk. Nekem nem mindegy, hogy mit tanítok – és ezt is idővel tanultam

Fotók: ANGYALOSI BEÁTA

• Mátyás Noémi: „ránk van bízva a tiszta lelkű gyermek, akiben meg kell látni a különlegeset”

tam eléggé kitartó a zenéhez. Akkor döntöttem el, hogy az óvónői pályát választom. Szerencsésnek mondhatom magam, családom nem hagyott elkényelmesedni, ahogyan módjukban állt, lehetőséget biztosítottak arra, hogy tanulhassak a legjobb helyeken és a legjobb pedagógusoktól. Óvónőim

Mátyás Noémi 1979-ben született Kolozsváron. Tanulmányait a kolozsvári Apáczai Csere János tanítóképző szakán, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanárképző Főiskolai Karán, valamint a Babeş-Bolyai Tudományegyetem zene-pedagógia szakán folytatta.

meg. Most már egy játék vagy népdal esetében a gyűjtés helyét is ellenőrzöm. Szerencsémre „kincsesbányára” leltem a szülői közösségben és a néptáncoktatóink körében is. Számomra elsődleges szempont, hogy a gyermek az anyanyelvi szókincsét bővítse, gazdagítsa, erre pedig a legalkalmasabbak a népmesék, mondókák, népdalok. A szülői közösség fantasztikus „alapanyag” az együttműködésben, így a gyermek nemcsak az óvodában találkozik ezekkel a kincsekkel, hanem otthon is, a családban. Igyekszünk minden magyar rendezvényen megjelenni, bekapcsolódni. A magyar népi kultúra ízávilágába kiskoromban kóstoltam bele, amikor részese lehettem a Kuckónak, ahol szakképzett pedagógusok hétvégéken foglalkoztak a külvárosi iskolákban tanuló magyar gyermekekkel. Abban az időben ez merész vállalkozásnak számított. Itt tanultam meg először néhány néptáncletemet vagy azt, hogy nem mindegy, milyen viselet van rajtad, amikor egy kalotaszegi népdallal készülsz egy rendezvényre.

– Miben látod az óvoda mint oktatási intézmény elsődleges szerepét?

– Nem tudnék csak egyet említeni. Az óvodai nevelésnek nem az az elsődleges szerepe, hogy a gyermek lexikális tudását fejlessze. A legnehezebb, hogy itt az érzelmi világra hatunk, a közösségbe való beilleszkedést segítjük elő, majd alapkészségeket alakítunk. Szerintem nincs ennél komplexebb oktatási forma. Egy óvónőnek mindenben jónak kell lenni, hiszen huszonegynéhány gyermeknek a lelke van rábízva. Nehezen lehet kivívni az elismerést egy olyan oktatási rendszerben, ahol az óvoda nem kötelező. Még mindig úgy érzem, nem fogják fel kellőképpen az illetékesek ennek a súlyát. Amit úgy nevezünk, „az első hét otthon töltött év”, és amire olykor felnőttként is megjegyzéseket kapunk, az sok esetben nem is létezik. Hiszen a szülő későig dolgozik, mert rá van kényszerítve, így az otthoni nevelés nagy részét, szerepét az óvoda vállalja. Nagyobb megbecsülést, elismerést érdemel az óvodai oktatás, az óvónői munka.

– Mi motivál munka közben? Számodra mit jelent az óvónői szerep?

– Mindenki számára fontosak a visszajelzések. Néha meg szoktam

• „A gyermekektől kapott visszajelzések motiválnak, az, ahogy megnyílni látom őket”

kérdezni a gyerekektől miközben öltöztetem őket, vagy a már nem is tudom hányadik cipőfűzőt kötöm be, hogy amikor öreg leszek és görnyedt hátú, átsegítenek-e az úton? Engem a gyermekektől kapott visszajelzések motiválnak: az, hogy megkeresnek, követik a munkámat, keresik a társaságomat, meghívják a fontos eseményeikre, ballagásra, kiállításra, stb. Látni, ahogyan megnyílnak egy gyermek, ahogyan egy gyengébb képességű ügyesen fejlődik, látni a szeme ragyogását, amikor sikerélménye van. Elégedett vagyok, ha látom, hogy milyen felnőtté alakulnak. És annak is örvendek, ha látom, hogy tisztességes, becsületes emberré válnak, legyenek szakmunkások vagy egyetemet végeztek. Számomra mindegyik óvodás marad, az én emlékeimben a gyerekkori vonásaik maradnak meg. Néhány óvodásom jelezte, hogy óvónői pályára készül, és számomra ez a legnagyobb elégtétel. Reménykedem abban, hogy ebben a pályaválasztásban az én személyiségem is szerepet játszott. Ugyanakkor a szakma elismerése is sokat jelent, az, hogy mindazok, akiktől tanultunk, akik a mentoraink voltak, értékelik a munkánkat, és hangoztatják annak fontosságát.

– Mit tartasz a legnehezebbnek az óvónői munkában?

– Megőrizni minden gyermek szemében a csillogást úgy, hogy közben neveljük is őket. Hitelesen végezni a munkát, és hinni abban, hogy minden nap valamivel gazdagabb lett az a közösség, ami ránk van bízva. Megnyerni

a szülők teljes bizalmát a munkánk iránt. Ezek nélkül nagyon nehéz eredményesnek lenni.

– Mentori szerepben is kipróbálhattad magad, a kezdő/tanuló óvónőknek segítesz a szakmai fejlődésben. Hogy érzed magad ebben a szerepben?

– Óvónőnek, pedagógusnak születni lehet, de nem elég. Én is tanultam, ellestem a szakmát. Kötelességemnek érzem, hogy lehetőséget nyújtsak az erre vágyóknak. Ha látom az elkötelezettséget, a szándékot bennük, legjobb tudásom szerint támogatom, irányítom, segítem őket. Előfordult az is, hogy időközben alkalmatlannak tartotta valaki magát, és csak tisztelni tudtam, mert szakmát váltott. Itt már felnőtt emberekkel foglalkozunk, a célokat nem utólag fogalmazzuk meg és nem menet közben, hiszen nincs idő rá. Itt pontosan tudnunk kell, mit szeretnénk. A gyakorlatozók pedig egy intim kapcsolatba nyernek betekintést. A csoportom az én világom, ami számomra érték, de mit érek vele, ha elrejttem? Sajnálom, hogy az oktatási rendszer itt is beleszól, és nem lehet ilyen rövid idő alatt megismertetni egy szakmát. Én azt hiszem, az óvónői pálya fontos annyira, mint az orvosi. A mi szakmánk is megérdemelne egy ötéves alapképzést, hiszen nem mindegy, hogy milyen pedagógusok oktatják a jövő nemzedékeket.

BIRTA-SZÉKELY NOÉMI

A mentálhigiéné szükségessége az iskolában

Hogyan neveljünk boldog gyermekeket?

Az elmúlt évtizedekben egyre nagyobb figyelmet szentelnek az iskolák a lelki egészségnek, a mentálhigiénének – amelyet, mint köztudott, megannyi tényező befolyásol.

Harmóniára való törekvés

Mindannyiunk vágyai közé tartozik az öröm, harmónia, boldogság elérése, és szinte minden tudományágban megta-

dik. Azaz ott van a harmónia, az öröme és boldogságra való képesség pedig bele kódolva az emberbe” – vélekedik Bagdy Emőke neves magyarországi pszichológus. Érdemes megvizsgálni, mi köze a pedagógiának ezekhez, illetve arról beszélni, hogyan járulhatunk hozzá ahhoz, hogy egy boldogabb, kiegyensúlyozott társadalom legyen a következő nemzedék.

nünk az emberi agy működésével, azaz, mit várhatunk el a ránk bízott gyermekektől, ugyanakkor tudnunk kell azt is, miként fogjuk a legjobb eredményt elérni. Minden ember agyműködése hasonlóképpen történik – amit tehát elvárhatok a rám bízott gyermekektől, azt az alapján teszem, hogy ismerem az emberi agy működését. Mert bár mindenki különböző, agyműködés tekintetében egyformák vagyunk. A bal agyfélteke felelős azért, hogy képesek vagyunk írni, olvasni, számolni, megismeri a racionális dolgokat, ezenkívül felelős az éntudatunkért, az önismertünkért, ismeri a jövő és múlt fogalmát. Ezzel szemben a jobb agyfélteke a jelenben él, nem ismeri az idő fogalmát, kreatív, élvezzi és felismeri a muzsikát. A jobb félteke érzelemgazdagabb, erősebbek az érzelmi reakciói, átéli a boldogság, és a megelégedettség érzését. Humorérzéke csak a jobb agyféltekének van, amely mintegy átfogja az érzelmek széles skáláját. Az érzelmi memória is a jobb agyféltekében található – egy adott ismerettel kapcsolatban megjegyzi, hogy sikerem volt, megdicsérték, vagy éppen kudarcot vallottam. A jobb agyfélteke és a bal agyfélteke között nagyon különleges a kapcsolat: bár a jobb agyféltekének nincs időfogalma, mégis tökéletesen tudja küldeni azokat az érzelmi információkat, amelyekhez a tananyaghoz szükséges élmény párosul. Úgy is összegezzük, hogy a jobb agyfélteke a női agy, a bal a férfiagy – mondhatni a királyi korona, a női agyfélteke az anyai dolgokhoz kötődik. Mitől válik számunkra valami nagyon fontossá? Attól, hogy érzelmileg kötődünk hozzá, jelentősége van számunkra. A hétköznapi életben is felfedezhető ez: ahhoz, hogy az ember egy lépést is tegyen valamerre, hogy egy könyvet a kezébe vegyen, az a női agy, azaz a jobb agyféltekének a dolga. De az, hogy a könyvben lévő ismereteket elsajátítsa a gyermek, az már a bal agyfélteke dolga. Ha pedig nincs motiváció, mozgató erő, akkor az ismeretek üresen „kopognak”. A vizsgálatok azt igazolják, hogy ha bármilyen érzelmi viszonyulást elő tud hívni magában az

• Oktatás közben figyelembe kell venni a gyermek érzelmvilágát is

lálható ezek megközelítése, így hát természetesen a pszichológiának és a szociológiának is van mondanivalója a témakörökben. A kérdés viszont egyszerű és konkrét: milyen lehetőségei adódnak az embernek ahhoz, hogy örüljön, hogy boldog legyen? Mi minden vesz körül bennünket, és kínál örömet, ami mellett talán el is megyünk? Természetesen a pedagógiának is megvan az ehhez kapcsolódó álláspontja, és megpróbálja megválaszolni a kérdést, hogy miként nevelhetünk boldog gyermekeket. „Az ember testében lévő minden parányi sejtecske nagyon jól tudja a dolgát, összhangban van a „nagy egésszel”, s jól programozott ritmusában rend uralko-

A racionális és érzelemgazdag agyfélteke

Mint tudjuk, a tanítás nagyon szorosan kötődik a szocializációhoz. Ugyanakkor felvetődik az a kérdés is, hogy miféle kapcsolatban áll egymással a boldogságra való törekvés és a nevelés? Mert valójában miről is szól a mi szakmánk? Ismereteket adunk át a gyermeknek, és minden eszközzel megpróbáljuk rávenni arra, hogy tanuljon a maga rendjén. Aztán számon kérjük az átadott ismereteket – tehát a feladatunk a nevelés, a képzés, az, hogy „képbe hozzuk” a gyermeket valamivel/valamikkel kapcsolatban. De ahhoz, hogy eredményes munkát végezzünk, tisztában kell len-

ember egy adott ismerettel kapcsolatban, akkor a kitörülhetetlenül beivódik az agyba. Nyilvánvalóan ennek a fordítottja is igaz. Ha semmi köze érzelmileg egy információhoz, akkor az nem gyökerezik meg az emberben és nem alakul ki kapcsolata az adott ismerettel. Így történhet meg az, hogy valaki nagymama korában is szép emlékeket őriz majd az iskoláról, bizonyos tantárgyakról. Ha mindezt tudatosítjuk magunkban, sokkal eredményesebben tudunk tanítani. Ahhoz, hogy kinyíljon a gyermek, és a tanító bármit tudjon vele kezdeni, a jobb agyfélteket kell ösztönözni.

Mi a gyermekben „rezgő” alapképesség?

Amikor nevelői munkát végzünk, az a kérdés, hogy miként dolgozunk az agyféltekék hatalmával – vagyis figyelembe kell vennünk, hogy mit tud a bal agyfélteke, mit tud a jobb. Ha konkrétan nevelésről van szó, akkor arra is gondolunk, hogy mit tudunk a gyermekben fejleszteni, ugyanis kívülről nem „injekciózhatunk bele semmit. Csak ami alapképességként „rezdül” benne, az „mozgatható meg”. Tanítóként, tanárként megnézhetjük, hogy mi az a belső képesség, ami csak rá jellemző, az a személyiségében rejlő képesség, amit önmagához képest a legmagasabbra juttathatja. Nyilvánvalóan ez személyes kapcsolatot feltételez – a nevelői munka azt is jelenti, hogy személyes kapcsolatot ápolok tanítványaimmal, hatni tudok jobb agyféltekéjükre, meg tudom „csiklandozni”, motiválni tudom őket, hogy minél több ismeretet el tudjanak sajátítani, hiszen lényeges, hogy csak az érzelmi kapcsolat lesz eredményes. És teszem mindezt az érzelmi, értelmi és spirituális intelligencia elérése érdekében. Hogy melyik időszakban mit ültetünk el a gyermek életébe, egyáltalán nem mindegy, ugyanis egészen biztos aszerint fog élni. Rengeteg program működik az agyban, s ami valamilyen érzelmi hatásnak megfelelően kezdett el működni, azt megváltoztatni szinte lehetetlen, vagy legalábbis nagyon nehéz. Nagyon nagy a felelőssége a nevelőnek a tekintetben, hogy milyen érzelmi hatásokkal próbál átadni egy információt a rábízott gyermekeknek.

Ha a korai szocializációban történnek hibák – a gyermekre nézve káros viselkedési hibák, programozások –, nem tehet panaszt a pedagógus senkinek. Egyszerűen tudomásul veszi,

hiszen az iskolába már készen érkezik az „alapanyag”.

Az érzésvilág nem számít az oktatásban

A kutatások azt igazolják, hogy a két agyfélteke tökéletes összhangban áll egymással – azt üzeni a testnek, hogy rendben van minden, vagy pedig azt, hogy nincs rendben semmi. Sajnos van pedagógiai szemlélet, amely szerint minél inkább dolgoztatni kell a bal agyféltekét, teljesíteni kell a követelményeket, a többi nem érdekes. Eredmény, eredmény, eredmény... Örömmel konstatálható, hogy az iskola egyre inkább kezdi felismerni a mentálhigiéné szükségességét, és kezdi használni ezeket az ismereteket. Úgy gondolom, hogy az az agresszív világ, amiben élünk, mintegy kivette a pedagógus kezéből az eszközöket, amelyek segítségével hatékonyak lehetnénk. Az érzésvilág nagyon sokszor nem számít a tanításban. Ha például arra akarom ránevelni a gyermeket, hogy ne dobja el a szemetet, azt válaszolja: „mit érdekel engem”, de ha az érzelmeire sikerül hatni, akkor egy életre magával viszi a felelősséget a természet iránt. Még inkább igaz lesz ez, ha szellemi/gondolatban megfogalmazott környezetszennyezésről akarok valamit tanítani neki...

Ha egy kicsit is foglalkozunk a jobb agyféltekével, akkor megtaníthatjuk a gyermeket arra is, hogyan legyen „golyóálló” az őt érő stresszhatások ellen. A kutatók azt is bizonyították, hogy e tekintetben az első lépést a szülő teszi – avagy nem teszi – meg. Ha például naponta csak három órát hordozza az anya vagy apa a gyermekét, olyan ellenállóvá teszi, hogy felnőttkorában képes lesz majd megküzdeni azokkal a stresszhatásokkal, amelyek később érik. Ez az élmény annyira beépül sejt szinten, hogy iskoláskorára sokkal könnyebben kezelhető lesz, és könnyebben vehető rá például arra, hogy tanuljon. Mindez egyszerűen érintéssel elérhető – hiszen már kutatások bizonyítják azt is, hogy az érintésnek hatalma van. Amikor a gyermek birkózik az apjával, vagy az anyja megsimogatja a fejcskáját, biokémiai változás mutatatható ki a szervezetben: pozitív érzelmi hormon termelődik, és erős idegrendszeri mechanizmusok alakulnak ki. Amikor simogatunk, immunrendszert erősítünk, ugyanis az érintésnek immunstimuláns hatása van. Azt is kimutatták szakemberek, hogy a kora

gyermekkorban szerzett pozitív érzelmi hatások magatartás-szabályozóak is lehetnek. Amikor tanítóként rámosolygunk a gyermekre, a jobb agyféltekét stimuláljuk, kémiai anyagot szabadul fel az agyban, és sokkal többet tudunk így megtanítani neki, hiszen olyan szeretetellátmányt adunk a gyermeknek, ami azt üzeni számára: „fontos vagy”.

A tanító/tanár oktatás közben főként a diák bal agyféltekéjével dolgozik – de ekkor sem hagyható figyelmen kívül a jobb agyfélteke. Ha például képekben beszélünk egy lecke kapcsán, akkor a jobb agyféltekével dolgozunk. Az érzelmi agyunk fogja befolyásolni a majdani „professzort”, aki mindent megtanult, hogy mit gondoljon a világról. A jobb agyfélteke a szimbolikus gondolkodásért, a játékért, a mozgásért, a zenéért, az auditív dolgokért felelős. De a ritmus a bal agyféltekéhez tartozik – ha „össze akarjuk csiszolni” a két agyféltekét, akkor hallgattassunk sok zenét a gyermekkel. Óvodás- és kisiskoláskorban nagy a felelőssége a pedagógusnak, mert ebben a korban elsősorban az érzelmi agy működik a leginkább, és akkor lehet a legnagyobb hatást elérni. Olyan sémákat írhatunk be a gyermek agyába, ami maradandónak bizonyul – amit később is használni tud. Egy magatartási sémákat kutató szakember arra a felismerésre jutott, hogy a kisgyermek-kori/óvodáskori sémák nagyon másként be tudnak ivódni sejtjeinkbe. Követési vizsgálatok során azt vette észre, ha óvodában agresszív volt egy gyermek, akkor az 20 éves korában is az volt. Érzelmi nevelés szempontjából a legjobb iskola az, amikor kifejezetten az empátiás készséget gyakoroltatjuk a gyermekkel. Ha pl. három gyerek együtt mozog, és kettőnek szinkronban kell lennie a harmadikkal, ilyenkor azt a pályát, azokat a működési módokat eddük, amelyek a gyermeknek a beleérzést tanítják meg. Ugyanilyen hatású az együtt tapsolva éneklés. Az iskolai nevelés ezekre az ismeretekre támaszkodik. Bele tudja építeni a gyermek fejlődésébe, hiszen az is a dolga, hogy értelmi intelligenciát fejlesszen, illetve hogy a kettő közötti összhangot megteremtse.

BÉCZI CSILLA

a zilahi Mihai Eminescu Általános Iskola vallástanára, mentálhigiéné szakember

Közlekedni tanultak a kolozsvári óvodások

Az óvodások helyes közlekedésére hívta fel a figyelmet a kolozsvári Rózsák parkjában gyermeknap alkalmából megyei szinten szervezett görkorcsolya- és bicikliverseny. A versenyt második alkalommal tartotta a megyei közlekedésrendészet, a tanfelügyelőség és a polgármesteri hivatal. A szervezők célja, hogy már kisgyerekkorban tudatosítsák a baleset-megelőzés fontosságát. A gyerekek görkorcsolyával vagy kerékpárral haladtak végig az akadálypályákon, a verseny szigorúságát és pontosságát egyenruhás rendőrök jelenléte biztosította. A rendezők és a támogatók díjakkal jutalmazták az óvodások ügyességét és lelkesedését.

FOTÓK ÉS SZÖVEG: FÜLÖP ZOLTÁN

• Az óvó néni tanácsai mindig hasznosak

• Izgatott gyerekek sorakoznak a rajt előtt

• A díjak kárpótolják az izgalmakat

• A próba nem sikerülhet kellő összpontosítás nélkül

• A görkorisoknak sem könnyű a dolguk

Kányádi Sándor gyermekverseinek alkalmazása – nemcsak irodalomórán

„aki megért / s megértet / egy népet / megéltet” – vallja Kányádi Sándor, és üzeni nekünk pedagógusoknak is: az irodalom ma sem mondhat le az olvasókról. Több évtizedes pedagógiai tevékenységem során tapasztaltam, hogy Kányádi verseit az alsó tagozatos gyermekek könnyen tanulják, versritmusát hamar követik, és költői képeit könnyen megértik. Olvasóvá kell nevelnünk a gyermekeket – és ma, a fejlett technika világában ez nem is olyan könnyű. Köztudott, hogy az iskolának és nekünk, pedagógusoknak nagyon fontos szerepünk van az olvasóvá nevelésben. Feladatunk, hogy vonzóvá, érdeklődést keltővé tegyük óráinkat. A gyerek nagyon kíváncsi, minden érdekli, ami körülötte történik, így ezerféle lehetőséget kell nyújtani az élményszerű megismeréshez – mert az a téma tartja fenn figyelmét, érdeklődését, amely kielégíti értelmi és érzelmi igényét. Az olvasottakról viszont feltétlenül szükséges beszélgetni, mert ez ad lehetőséget az egyéni vélemények, problémák elmondására, meghallgatására, ugyanakkor számtalan nevelési lehetőséget kínál.

Az oktató-nevelő tevékenységben méltó segítőtársra találunk Kányádi gyermekekhez szóló írásaiiban. Verseit, meséit, történeteit igen jól hasznosíthatjuk napi munkánkban – nem csak az anyanyelvórákon, hanem más tantárgyak, így környezetismeret, történelem, földrajz, erkölcsi nevelés, zene, rajz tanítása során is. Alábbiakban egy pár példát sorolok fel az általam alkalmazott eljárások közül aktív pedagógusi időszakomból:

1. Olvasási gyakorlatként gyakran használtam Kányádi-verseket, -szöveget, mert ezáltal lehetőség nyílt népi kifejezések megismerésére, szómagyarázatra is.

2. Egy tanítási időszakra (félévre) feladatul tűztük ki, hogy hetente közösen megtanulunk egy-egy Kányádi-verseket, és minden anyanyelvórát versmondással kezdünk, mert „a vers az, amit mondani kell”.

3. Osztály-, majd iskolai szinten évente szavalóversenyt szerveztünk Kányádi Sándor verseiből. Mottóul Kosztolányi sorai szolgáltak:

„A vers a könyvben halott,
Keltsd életre! – a te feladatod!”

4. Tanítványaimmal több alkalommal készítettem versrajzot a költő verseihez, ezt a módszert rajzórán is alkalmazhatjuk. A verseket legépeltem, az volt a feladat, hogy azt rajzolják le, amit számukra mond, amit ők éreznek. Ezzel fejleszthető a gyerekek fantáziája, kreativitása. A legjobban sikerült rajzokat köszöntőként elküldtük a költő születésnapjára a *Napsugár* gyermekirodalmi lapnak, amelynek 30 évig szerkesztője volt.

5. Nagyon sikeresnek bizonyult a versek a dramatizálása. A szerepjáték az alkotva tanulás módszere, nem a tudás passzív befogadására, hanem irodalmi élményen alapuló, úgynevezett „cselekedtetve tanításra” épít. A dramatizálás alkalmazásával,

a bizalom megelőlegezésével, alkotó kezdeményezéssel, pedagógiai lelkesedéssel gyermekközpontúvá tehetjük a nevelést, az oktatást. A szerepjátékok a tanórai munka mellett a szabadidős tevékenységekben, előadások, műsorok létrehozásában is felhasználhatóak. Ezzel nagyon jól fejleszthetjük a játékos-mozgásos kommunikációt. Kányádi Sándor versei közül dramatizáltuk már az *Árva bárány*, a *Ballag már* és a *Krumplis mese* című alkotásokat – ezeket iskolai ünnepélyeken be is mutattuk. A *Krumplis mese* című verses mesénél a székely népviseletbe öltözött tanítványaim beleélték magukat a szereplők helyzetébe, élethűen tolmácsolták a mondanivalót – mintha csak a nagygalambfalvi székely bácsi és néni jelent volna meg egy pillanatra körünkben a színpadon.

6. Ének-zene órán sok alkalommal hallgattuk a Kaláka együttes által megzenésített verseit, és meg is tanultuk azokat (*Faragott versike, Három székláb, Róka mondóka*).

7. Kooperatív tevékenységként dolgoztuk fel negyedikés diákokkal a Küküllő-kalendáriumot. Négy 3-3 fős csoportban dolgoztunk:

- I. csoport: Sárga falevelek – az őszi szőlő három vers feldolgozása
- II. csoport: Jégcsapok – a téli versek feldolgozása
- III. csoport: Fűzfabarkák – a tavaszi versek bemutatása
- IV. csoport: Napsugarak – a nyári szőlő Küküllő-versek bemutatása

A csoportok feladata volt verstani ismeretek alapján a versek értelmezése, a versek üzenetének megfogalmazása, versrajzok készítése és egy-egy vers memorizálása.

8. Kirándulást szerveztünk Székelyudvarhely környékére Kányádi szülőföldjén jártam címmel, természetesen más nagyjainkkal összekapcsolva, akik neki is példaképei voltak. (Lengyelfalva, Szejkefürdő – Orbán Balázs, Farkaslaka – Tamási Áron, Petőfi körtefája – Székelykeresztúr, Segesvár)

Úgy gondolom, hogy a szervezett és vonzó tevékenységekkel megalapozhatjuk a szabadidő hasznos és értékes kihasználását. Ha Kányádi Sándor versei, történeteit által a szülőföld, anyanyelv iránti szeretetből, identitástudatból jól feltárisználjuk a gyereket, akkor biztosak lehetünk, abban, hogy akadnak olyan tanítványaink, akiknél jó földbe hull az elhintett mag. Saját tapasztalatomból kiindulva úgy érzem, fontos lenne kísérletet tenni a költő tantervben nem szereplő műveit is megismertetni, megszerettetni gyermekeinkkel, mert a Kányádi-vers él és éltet.

„ne hagyd kihunyni a tüzet
a százszor szétrúgottat
szítsd a parazsat nélkülöd
föl újra nem loboghat”
(*Felemás őszi ének*)

HEGYI ERZSÉBET
nyugalmazott tanítónő, Küküllőkeményfalva

Elkezdődött az érettségi

A román nyelv és irodalom szóbeli próbával megkezdődött június 10-én az idei végzősök számára az érettségi vizsga, amely július 4-éig tart. A végső eredményeket július 11-én tudhatják meg a középiskolás diákok. A számítástechnika-próbát június 16–20. között tartják, a diákok idegennyelv-tudását június 23–27. között mérik fel. Az érettségi írásbeli próbái június 30-án kezdődnek a román nyelv és irodalom vizsgával, ezt követi július elsején a magyar nyelv és irodalom, másodikkán pedig a szaknak megfelelő kötelező tantárgyból szervezett megmérettetés. Az országos felmérés utolsó, a szaknak megfelelő választható tárgy próbáját július 4-én tartják. Az eredményeket július 7-én függesztik ki, a végső jegyeket az óvások elbírálása után, július 11-én hozzák nyilvánosságra.

Megemelik az érettségizetők bérét

A tanárok kérésére a kormány megemeli az érettségin való felügyeletért és vizsgáztatásért járó bért, így zavartalanul lezajlódhat az érettségi – közölte Victor Ponta miniszterelnök a Szabad Tanügyi Szakszervezetek Szövetségének (FSLI) képviselőivel folytatott megbeszélést követően. Az érdekvédelmi szervezet ugyanis korábban nyílt levélben hívta fel a figyelmet arra, hogy egyre kevesebb tanár vállalja a felügyeletet vagy vizsgáztatást a nyári megmérettetésen, ugyanis nagyon keveset fizetnek a pluszmunkáért, és ezt az összeget is későn kapják meg a pedagógusok. „Az oktatási tárcával közösen meg fogjuk találni azokat a forrásokat, melyek felhasználásával eleget tudunk tenni a tanárok követeléseinek. Nincs ok aggodalomra, a vizsgákat a betervezett időszakban, június 12. és július 4. között mindenképpen megtartjuk” – ígérte a kormányfő. Az elmúlt évben az idegennyelv-dolgozatok javításáért dolgozatonként 3 lej kaptak a pedagógusok, a többi tantárgy esetében 4 lej járt. A szaktárca felmérése szerint egy pedagógus átlagban 100 dolgozatot javít ki egy vizsgaidőszakban. Egynapi felügyeletért 25 lej járt a tavalyi érettségien. Az érettségi iránti érdektelenséget leginkább Kovászna megyében tapasztalták, ahol június elejéig a szükséges 300 vizsgáztató

helyett csupán 60 jelentkezett. Nagy Gábor, a háromszéki tanügyi szakszervezet vezetője szerint a pedagógusok visszafogottsága nemcsak a nevelésesen alacsony juttatásokkal magyarázható, hanem azzal is, hogy az érettségien nagyon szigorúak a rájuk felügyelő és vizsgáztató tanárookra vonatkozó szabályozások.

Megkerülte a magyar egyházakat a szaktárca

Meglepetéssel fogadták az erdélyi magyar történelmi egyházak képviselői, hogy az oktatási minisztérium és a vallásügyi államtitkárság csupán az ortodox egyházzal kötött megállapodást az iskolai vallásoktatásról. A május végén nyilvánosságra került protokollum kimondja, hogy az ortodox vallástanárok kinevezése az egyház írásos beleegyezésével történik, ez meg is vétőzhatja a pedagógusok állásba helyezését, azonban meg kell indokolnia, miért ellenzi a kinevezést. Az ortodox egyházzal kötött egyezmény az állami iskolákban való vallásnevelésre, az ezen belüli teológiai szakokra vonatkozik. „Hiánypótló dokumentum, hasonló megállapodásra a magyar történelmi egyházak esetében is szükség van” – értékelte az együttműködést Bustya János lelkipásztor-vallástanár, az Erdélyi Református Pedagógiai Intézet munkatársa. Rámutatott, az oktatási minisztérium legutóbb 2000-ben kötött hasonló megállapodást az egyházakkal, a 2011-ben elfogadott új oktatási törvény is erre hivatkozik. Azonban, amikor a felekezetek érvényesíteni szeretnék ennek tartalmát, a minisztérium visszautasítja arra hivatkozva, hogy már nem érvényes, ugyanis a régi tanügyi törvény alapján kötött. „Az ortodox egyházzal kötött megállapodás rendet teremt, szabályozza a vallásoktatásban az egyházi jóváhagyás kérdését, eddig ugyanis előfordult, hogy a helyi lelkes, az eszperes vagy a tanfelügyelőség adta ki, most viszont leszögezik, hogy ez kizárólag a püspök hatásköre” – magyarázta Bustya János. Király András oktatási államtitkár elmondta, az ortodox egyházzal kötött megállapodás nem kizárólagos jellegű, csupán az oktatási törvény által előírt folyamat egy állomása. Elmondta, hamarosan a magyar történelmi egyházak vezetőivel is újra-

kezdi a minisztérium az egyeztetést, és megkötik az új egyezményt. Mint magyarázta, az oktatási törvény előírja, hogy hat hónappal az érvénybe lépése után meg kell kötni a vallásoktatásra vonatkozó protokollumot az egyházakkal. Az RMDSZ már egyeztetett erről a magyar történelmi egyházak képviselőivel, és eljutottak egy megállapodástervezetethez, ám azt a tanügyminiszterek mindig félretették arra hivatkozva, hogy nekik is le kell ülni tárgyalni az ortodox egyház vezetőivel. Innen származik a csúszás, mutatott rá az oktatási államtitkár. Hangsúlyozta, a magyar történelmi egyházakkal kötendő egyezményre mindenképpen szükség van, hiszen a felekezeti oktatás nem egységes.

Kezdődhet az iskolai sakkparti

Őszől opcionális tantárgyként tanulhatnak meg sakkozni a romániai diákok – közölte Victor Ponta kormányfő az országos sakkdíjbajnokság megnyitóján. Az alkalomból az oktatási minisztérium együttműködési szerződést írt alá a román, illetve a nemzetközi sakszövetséggel (FIDE) a program lebonyolítására. „Meg vagyok győződve róla, hogy okosabb, jobban teljesítő diákjaink lesznek a sakkolásnak köszönhetően” – mondta a megnyitón Victor Ponta kormányfő. Remus Pricopie oktatási miniszter szerint első körben választható tantárgyként oktatják majd a sakkot az iskolákban, és 500, többnyire vidéki iskolát sakkterápiával, bábokkal és könyvekkel is felszerelnek. A miniszter elmondta, mivel még nincsenek szakképzett oktatók, első körben a profi játékosok és a sakszövetségek által felhatalmazott oktatók taníthatják sakkozni a diákokat. Sorin-Avram Iacoban, a román sakszövetség elnöke elmondta, hogy a minisztérium egy csomagot készített elő az iskolák számára, melyben tíz sakktábla, egy bemutató tábla és két tankönyv szerepel a két évfolyam számára.

Júliusig lehet pályázni az új tankönyvekre

Július 16-ig jelentkezhetnek a kiadók az első és második osztályos tankönyvek elkészítésére vonatkozó kiírásra. Az eredeti időbeosztás szerint június 2-án volt a pályázatok benyújtásának határideje, azonban a Romániai Kiadók Szövetsége a folyamat fel-

függesztését kérte a kiadóknak által törvénytelennek ítélt részvételi feltételek miatt. Dáné Károly, az Országos Tankönyvkiadó igazgatója elmondta, a minisztérium olyan feltételeket szabott, amelyet nem igazán tudtak teljesíteni a kiadók. Emiatt a pályázatok leadásának határideje kitolódott július 16-ára. Ezután következik a pályázatok elbírálása, az eredményhirdetés, az óvások benyújtása, elbírálása, majd az eredményhirdetés. Az iskolák választanak majd az elfogadott pályázatok közül, ezt először megyei, majd országos szinten összesítik, azután pedig leadják a rendelkezéseket a kiadóknak. Csak ekkor kezdődik a könyvek legyártása, amelyekhez az új törvény szerint digitális formátumot is kell csatolni. Az eredeti terv szerint a június 2-án leadott pályázatokból szeptember 15-ére érkeztek volna az új tankönyvek a tanfelügyelőségekre, azonban az óvások benyújtására és elbírálására szánt törvényes időkeret miatt ez sem volt reális, mondta Dáné Károly. Az új határidő miatt a kiadványok legkorábban novemberben kerülhetnek a diákok asztalára.

Magyar iskolát kérnek Balánbányán

Közel kilencszáz aláírást gyűjtöttek össze Balánbányán a szülők egy magyar iskola létrehozása érdekében, az íveket az erre irányuló kéressel együtt benyújtják az illetékes intézményekhez. Az egykori bányavárosban a gyermeklétszám csökkenése miatt összevonták a két általános iskolát, a román tannyelvű Geo Bogza Általános Iskolát, illetve az 1-es számú tanintézetet, melyben többnyire magyar oktatás zajlik. Az új intézmény ősztől Geo Bogza néven, két tannyelvű általános iskolaként működne összesen 488 gyermekkel. A különálló magyar kisebbségi iskola ötlete akkor fogalmazódott meg, amikor az összevont iskola működtetését tervezve felmerült, hogy a felső tagozatos magyar diákokat ősztől a Geo Bogza Általános Iskolába vinnék át az 1-es iskolából. Ezzel a magyar gyermekek szülei nem értenek egyet, ugyanis attól tartanak, hogy a magyar gyerekek két iskolába való szétosztása fenyegetettséget jelent a balánbányai magyar közösségre. Ezért amellet, hogy azt kérték, hogy a gyerekek továbbra is a jelenlegi épületben maradhassanak, kisebbségi magyar iskola létrehozását is kezdeményezték. A törvény szerint az iskola igényléséhez a szülők legalább felének támogatása szükséges, de ennél sokkal több aláírás gyűlt össze.

Tanfelügyelőségi elutasítás a vásárhelyi katolikus iskolának

Az előzetes egyeztetések ellenére elutasította a Maros megyei tanfelügyelőség a marosvásárhelyi II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Gimnázium létrehozására, így a legutóbbi tanácsülésen a marosvásárhelyi RMDSZ-es önkormányzati képviselőknek vissza kellett vonni az erre vonatkozó határozattervezetet. A Római Katolikus Státus arra kérte a megyei tanfelügyelőséget, illetve a marosvásárhelyi önkormányzatot, hogy egyezzenek bele a II. Rákóczi Ferenc Gimnázium létrehozását, amely a 2014–2015-ös tanévben még a Bolyai Farkas Gimnázium épületében működne az ottani katolikus osztályokkal, és csak a 2015–2016-os tanévtől költözne át az Unirea Főgimnázium épületébe. A státus ennek az engedélynek a megadásához kötötte a bérleti szerződés megkötését is a polgármesteri hivattal, miután az Unirea már 2012-től törvénytelenül működik a visszaszolgáltatott ingatlanban. Az iskola létrehozásához a tanfelügyelőség beleegyezésére is szükség van. A döntés kapcsán Peti András alpolgármester elmondta, sajnos a tanfelügyelőség elutasító határozatot hozott, azzal indokolva a nemleges választ, hogy túl későn nyújtották be a kérelmet. Mint mondta, a tanfelügyelőség legfőbb kifogása az volt, hogy már korábban elfogadták az iskolai hálózat tervét. Peti elmondta, arra törekszenek, hogy a tanfelügyelőség megváltoztassa döntését, ugyanis enélkül nem lehet létrehozni a II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Gimnáziumot.

Pedagógusokat várnak Csángóföldre

Magyar tanítókat toboroz a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége (RMPSZ) jövő tanévtől a Csángó Magyar Oktatási Program keretében, ősztől ugyanis újabb moldvai helyszíneken szeretnék beindítani a magyaroktatást. Moldvában jelenleg 27 oktatási helyszínen 2064 gyermek tanul az iskolai oktatás keretében

vagy délutáni foglalkozások alkalmával magyarul. A gyerekeket jelenleg 42 oktató tanítja, azonban a 2014–2015-ös tanévben újabb szakképzett pedagógusokat alkalmaznának a megüresedett helyekre, illetve az új oktatási helyszínekre. Márton Attila, a moldvai magyar oktatási program koordinátora szerint az RMPSZ olyan bérezési rendszert alakított ki, amely motiváló lehet a pályakezdő pedagógusok számára. A havi fizetés és étkezési jegyek mellett az oktatók külön juttatásban is részesülnek, 700 lejt kapnak a számlák fedezésére és tanfelszerelések vásárlására. Emellett lakhatási feltételeket is biztosítanak számukra. Az illetékes elmondta, a következő tanévtől a tyúkszeri magyaroktatást szeretnék újraindítani, illetve Gerlénben, Vizántán és Forrófalván szerveznék meg az iskolán kívüli magyaroktatást.

Sok volt a hiba a szintfelmérőn

Lezajlott az első alkalommal megszervezett országos szintfelmérő, amelyen a második, negyedik, illetve hatodik osztályos diákok tudását ellenőrizték. Bár a negyedikeseknél nem voltak gondok, a másodikosok és hatodikosok tételeiben számos hibát fedeztek fel a pedagógusok. A negyedikesek román- és magyarnyelv-ismereti és matematikafelmérőket írtak. A 60 perc elég volt a feladatok megoldására, és természetesnek bizonyult, hogy a magyar diákoktól nem anyanyelvi szinten kérték a románt. A másodikosok olvasás-írás tesztet írtak románból és magyarból, illetve matematikából is. A teszteket 25 perc alatt kellett megoldaniuk, kivéve anyanyelvből, amelyből kétszer annyi idő állt a rendelkezésükre. A legtöbb panasz ezzel kapcsolatban érkezett, a pedagógusok nagyon kevésnek tartották az időt, és fogalmazási gondokat is felfedeztek. A hatodikosoknak 60 perc állt a rendelkezésükre a felmérő megoldására, mellyel az interdiszciplináris gondolkodást mérték, nyelvismeretből egy óra alatt három nyelven kellett olvasniuk és feladatokat megoldaniuk. A matematika- és természettudomány-teszt is ezen az elven működött, több tudományággal kapcsolatos feladatokat kellett megoldaniuk a diákoknak.

P. M.

Mákvirág-díj 2014.

A Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége pályázatot hirdet Mákvirág-díj, azaz a megye legjobb 9., 10., 11. és 12. osztályos tanulója cím elnyerésére. A pályázaton azok a romániai magyar közoktatásban tanuló 9–12. osztályos diákok vehetnek részt, akik a 2013–2014-es tanévben kiemelkedő tanulmányi eredményeket értek el, tantárgyversenyek, kulturális és sportrendezvények díjazottjai, például magatartású tanulók. A tanulók a díjra megyeenként pályázhatnak, és elérhetik a bronz, ezüst, arany és

gyémánt fokozatokat aszerint, hogy a pályázó egyszeri, kétszeri, háromszori vagy akár négyszeri kitüntetett.

A pályázatok beadási határideje: 2014. szeptember 15.

A pályázat elbírálásának döntő szempontjai: minimum 9,20 tanulmányi átlag, 10-es magaviseleti jegy, hazai és nemzetközi tantárgyversenyeken elért eredmények, valamint országos és megyei, sport-, kulturális és tudományos diákköri rendezvényeken elért eredmények.

A díjra online lehet pályázni. Az internetes pályázatkezelő rendszer elérhető a www.makvirag.rmpsz.ro címen. A Mákvirág-díj ünnepélyes kiosztását 2014. október 11-én, szombaton a szovátai Teleki Oktatási Központban tartjuk.

További információkért forduljanak az RMPSZ országos információs iroda munkatársához, Hegyi Anikóhoz (tel.: 0266-371377, 0736-222171, rmpsz@rmpsz.ro).

VI. Apáczai-díj 2014.

A Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének országos elnöksége által alapított tudományos tanács célja a közoktatásban dolgozó magyar pedagógusok tudományos tevékenységének felmérése, segítése, ösztönzése. Nyilvántartja mindazokat a pedagógusokat, akik valamely területen tudományos értékű munkát is végeznek, számba veszi az eddig megjelent munkákat, lehetőségei függvényében népszerűsíti azokat, hogy az azonos vagy határtudományok művelői kapcsolatokat építhessenek ki egymással, közös projekteket valósítsanak meg. A tudományos tanács további célja, hogy méltó emléket állítson Apáczai Csere János munkásságának azáltal, hogy létrehozta nagy magyar pedagógusról és tudósról elnevezett díjat, és két évente odaítéli a legjobbak – önálló kötetben vagy elismert tudományos szakirányú lapban közzétett – munkák szerzőinek.

A tudományos tanács 2014-ben is kiírja pályázatát az Apáczai-díjak elnyerésére.

A pályázaton azok a pedagógusok vehetnek részt, akik a közoktatásban dolgoznak, vagy onnan mentek nyugdíjba, és az oktató-nevelő munka mellett tudományos kutatást is végeznek. A két évente kiírt pályázatra az előző díjkiosztó, 2012. október után megjelent tudományos munkákkal (könyvvel vagy folyóiratban közölt tanulmánnyal) lehet jelentkezni a természettudomány, a humán tudományok, valamint a pszichopedagógia területéről.

A pályázók munkafüzeteiket, szöveggyűjteményeket, illetve doktori értekezéseket is beküldhetnek, de ezeket a tanács nem díjazza, a szerzőket részvételi oklevéllel jutalmazza.

A tudományos tanács az idei pályázat alkalmával is kategóriánként legalább egy-egy díjat oszt ki, de el is tekinthet valamelyik kategória díjának odaítélésétől, amennyiben megítélése szerint arra érdemes pályamunkát nem nyújtanak be.

Az Apáczai-díj kisplasztikából, sorszámozott oklevélből és pénzjutalomból áll.

Pályázni egyénileg és csoportosan is lehet. A csoportos pályázat esetében a kisplasztikát, az oklevelet és a pénzjutalmat a csoport kapja. Azok a szerzők is pályázhatnak, akik már korábban is küldtek be pályamunkákat az Apáczai-díj elnyerésére. Azok a pedagógusok, akik a korábbi években már részesültek Apáczai-díjban, elnyerhetik a díj ezüst, arany vagy gyémánt fokozatát.

A pályázat kötelező mellékletét képezi a hiánytalanul kitöltött pályázati űrlap, a pályamunka egy példánya, a benyújtott tudományos munka részletes, de nem több mint kétoldalas ismertetése, valamint a pályázó szakmai önéletrajza.

A beérkezett pályamunkák elbírálásáról a tudományos tanács gondoskodik, és a díjazásra vonatkozó javaslatát az RMPSZ országos elnöksége elé terjeszti.

Az Apáczai-díj pályázati felhívása és űrlapja letölthető a szövetség honlapjáról, a www.rmpsz.ro oldalról.

Az Apáczai-díj ünnepélyes díjkiosztását 2014. október 11-én, szombaton kerül sor a szovátai Teleki Oktatási Központban.

A pályázatok beérkezésének határideje: 2014. szeptember 16.

A pályázatok beadhatók személyesen az RMPSZ csíkszeredai székhelyén, vagy eljuttatható postai úton az alábbi címre: Hargita megye / Jud. Harghita, 530210 Csíkszereda / Miercurea Ciuc, Petőfi Sándor u. 4. sz.

A csomagoláson tüntesse fel az „Apáczai-díj pályázatára” feliratot. A postai küldemények esetén a feladás legkésőbbi időpontja: 2014. szeptember 8.

Dr. Péter Sándor, a tudományos tanács elnöke

Burus-Siklódi Botond RMPSZ-elnök

Csíkszereda, 2014.